

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de eerste graad in
Lichamelijke Opvoeding (ALO)
voltijd

Fontys Hogescholen

De kracht van
kennis.

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de eerste graad in
Lichamelijke Opvoeding (ALO)
voltijd

Fontys Hogescholen

CROHO nr. 35025

Hobéon Certificering

Datum

17 december 2014

Auditpanel

Drs. W.G. van Raaijen

Drs. S.W.J. Platvoet

Prof. S.P.J. Kremers

Drs. C. Clarijs

D. Verbiest

Secretaris

I.A.M. van der Hoorn MSc

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	27
6.	AANBEVELINGEN	29
BIJLAGE I	Scoretabel	31
BIJLAGE II	Opleidingsspecifieke eindkwalificaties	33
BIJLAGE III	Schematisch overzicht opleidingsprogramma	35
BIJLAGE IV	Programma, werkwijze en beslisregels	43
BIJLAGE V	Lijst geraadpleegde documenten	45
BIJLAGE VI	Overzicht auditpanel	47

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Stichting Fontys Hogescholen
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief, 5 september 2013
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding
registratienummer croho	35025
domein/sector croho	Bachelor of Education
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Education
aantal studiepunten	240
afstudeerrichtingen	Leraar Lichamelijke Opvoeding – Regulier onderwijs Leraar Lichamelijke Opvoeding – Speciaal onderwijs
onderwijsvorm	Competentiegericht onderwijs
locatie	Eindhoven
varianten	Voltijd Deeltijd en POLO ¹ in aanbouw
relevante lectoraten	Lectoraat Move to be
datum audit / opleidingsbeoordeling	1 en 2 oktober 2014
contactpersoon	Kathelijn Verheyen-Daenen k.daenen@fontys.nl Fred Greve f.greve@fontys.nl

¹ POLO: Praktijkopleiding Lichamelijke Opvoeding.

Basisgegevens **hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding**, voltijd²

bron: Kritische Reflectie Fontys Sporthogeschool ALO
peildatum: 1 juli 2014

instroom (aantal)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ voltijd	228	197	203	241	232	172
uitval (percentage)						
uit het eerste jaar ³	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ voltijd	36%	37%	28%	35%	28%	30%
uit de hoofdfase ⁴				2007	2008	2009
▪ voltijd				147	124	146
rendement (percentage) ⁵				2006	2007	2008
▪ voltijd				73%	69%	74%
docenten (aantal + fte)			aantal		Fte	
▪ voltijd				52	29,78	
opleidingsniveau docenten (percentage) ⁶			Bachelor	Master	PhD.	
▪ voltijd				45%	49%	6%
docent-student ratio ⁷						
▪ voltijd				1 : 23		
contacturen (aantal, excl. stage) ⁸			1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
▪ voltijd				16,8	15,6	16,8
						13,2

² Bron: Basisgegevens opleidingsbeoordeling 'Indicatoren en definities', Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, 11 september 2012.

³ Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

⁴ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur zonder het diploma te hebben behaald alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁵ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁶ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

⁷ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

⁸ Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

2. SAMENVATTING

De hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding van Fontys Hogescholen, maakt deel uit van het instituut Fontys Sporthogeschool. Tot dit instituut behoren tevens de hbo-bacheloropleiding Sport en Bewegingseducatie en de hbo-masteropleiding Master of Sports.

De Fontys ALO leidt studenten op voor het beroep van docent lichamelijke opvoeding met een eerstegraads onderwijsbevoegdheid voor het (speciaal) basis-, voortgezet- en beroeps-onderwijs.

Standaard 1. Beoogde eindkwalificaties

De opleiding heeft haar beoogde eindkwalificaties afgeleid van de competenties uit het Landelijke Opleidingsprofiel uit 2005. De opleiding geeft de zeven competenties kleur binnen beroepskenmerkende situaties. De competenties zijn uitgewerkt in prestatie-indicatoren. Deze prestatie-indicatoren heeft de opleiding geformuleerd op drie niveaus: hoofdfasebekwaam, afstudeerbekwaam en startbekwaam.

In 2010 is door de KVLO⁹ een geactualiseerd beroepsprofiel opgesteld, wat in 2013 heeft geleid tot een nieuwe versie van het landelijke opleidingsprofiel, ontwikkeld door het ALOCO¹⁰. Dit is het landelijk overleg waarin alle Nederlandse sportopleidingen zijn vertegenwoordigd. Fontys heeft in overleg met haar werkveld het eigen opleidingsprofiel aangepast op basis van het nieuwe landelijke opleidingsprofiel. Dit nieuwe profiel zal worden gehanteerd vanaf studiejaar 2015-2016. Tot die tijd werkt de opleiding met het 'oude' opleidingsprofiel. De opleiding heeft overigens het oude profiel inhoudelijk vergeleken met de nieuwe landelijke opleidingskwalificaties van de startende docent lichamelijke opvoeding en komt tot de conclusie dat haar huidige prestatie-indicatoren op eindniveau nog steeds voldoen.

De opleiding kiest voor een profiel op het gebied van didactiek en pedagogiek, waarbij het kind centraal staat. Deze keuze wordt zichtbaar in de prestatie-indicatoren en past bij de landelijke ontwikkelingen in het sport- en onderwijsveld die steeds meer nadruk leggen op een veilig en sociaal sportklimaat. Het belang dat de opleiding hecht aan praktijkgericht onderzoek ten behoeve van het werkveld, weerspiegelt zich in de expliciete uitwerking ervan in de opleidingscompetenties.

Hiernaast sluit de opleiding met haar onderwijs, dat neigt naar een voortgezet onderwijs-profiel (VO-profiel), aan op de behoefte van het regionale werkveld, waarin de meeste docenten lichamelijke opvoeding aan de slag gaan in het voortgezet onderwijs.

Fontys ALO is aangesloten bij het Europese I3PE-netwerk, wat zorgt voor structurele contacten met buitenlandse universiteiten en hogescholen.

Het opleidingsprofiel, dat is afgeleid van de zeven competenties uit het landelijke opleidingsprofiel, vormt een goede basis voor de opleiding die tevens tegemoet komt aan internationale eisen. De opleidingsprofilering is zichtbaar in de prestatie-indicatoren, onderzoek is op een overtuigende manier opgenomen in het opleidingsprofiel en de opleiding speelt met haar VO-profiel in op de behoefte van het Brabantse werkveld. De opleiding maakt aantoonbaar werk van haar internationale oriëntatie. Het panel komt hiermee voor standaard 1 tot het oordeel 'goed'.

⁹ KVLO: Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding.

¹⁰ ALOCO: ALO Coördinatoren Overleg.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het panel heeft een samenhangend en studeerbaar programma aangetroffen, dat de studenten in staat stelt de zeven opleidingscompetenties op startbekwaamheidsniveau te verwerven. In CPOTS¹¹-schema's heeft de opleiding op overzichtelijke wijze weergegeven aan welke beroepskenmerkende situaties en indicatoren de studenten gedurende de opleiding werken. De leerarrangementen zijn goed opgebouwd, met vakken die elkaar ondersteunen. De stage-inzet kent een goede opbouw, groeiend in complexiteit en verantwoordelijkheid. De opleiding zorgt er via verschillende mechanismen voor dat het programma actueel blijft. De Klankbordgroep Werkveld speelt hierin een relevante rol. De gehanteerde werkwijze, waarbij er kleinschalige 'innovatiepilots' worden gestart, vindt het panel een mooi mechanisme tot vernieuwing.

De profilering van Fontys Sporthogeschool komt tot uiting in het onderwijsprogramma via onder andere Bewegingsagogische wetenschappen en Sociale wetenschappen en de lessen Vakdidactiek. Het lectoraat heeft ervoor gezorgd dat onderzoek goed is ingekaderd in alle jaren van de opleiding. De opleiding maakt gebruik van haar internationale contacten en biedt studenten verschillende mogelijkheden om buitenlandse ervaring op te doen. Zij zou dit, wat het panel betreft, nog wat meer mogen bevorderen.

De docenten zijn gemotiveerd, hebben hart voor de zaak, zijn inhoudelijk deskundig en zeer betrokken bij hun studenten. Ze staan open voor verandering en verbetering en benutten de scholings- en ontwikkelingsmogelijkheden die de hogeschool hun biedt. Het panel vindt het positief dat een groot aantal docenten participeert in het onderzoek van het lectoraat.

Het twee jaar oude gebouw waarin de opleiding is gevestigd, is van alle gemakken voorzien. Het gebouw herbergt een aantal gymzalen, een collegezaal, projectruimtes, theorielokalen, een mediatheek en een indoor klimhal. Het ligt in het sportieve centrum van Eindhoven, de Genepper Parken, met in de directe omgeving van de school een indoor sportcentrum, zwembad en buitensportvelden. Het gebouw biedt prima werkfaciliteiten voor studenten en docenten. De studiebegeleiding is persoonlijk en neemt af in intensiteit naarmate de studie vordert.

De lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding van Fontys Sporthogeschool kent een goed en samenhangend onderwijsprogramma dat studenten in staat stelt de beoogde eindkwalificaties te bereiken. Het programma kent een zichtbare profilering. De opleiding kenmerkt zich door een stevige onderzoekslijn, gedreven docenten met zowel inhoudelijke als onderwijskundige expertise, goede studiebegeleiding en uitstekende onderwijs- en sportvoorzieningen. Dit bij elkaar nemend komt het panel tot het oordeel 'goed' voor standaard 2.

Standaard 3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding hanteert een functionele mix van toetsvormen, waarmee de door studenten verworven kennis en vaardigheden gemeten en beoordeeld kunnen worden. De opdrachten, beroepsproducten en stages worden complexer naarmate de studie vordert, zo stelt het panel vast. Via verschillende kwaliteitsborgende mechanismen zorgt de opleiding ervoor dat de toetsing over het algemeen valide, betrouwbaar en transparant is.

De examencommissie en de toetscommissie zijn voldoende toegerust om hun taken op een effectieve wijze uit te voeren. Het auditpanel constateert dat beide commissies hun taken serieus nemen en 'in control' zijn.

¹¹ CPOTS: Competenties, Prestatie-indicatoren, Onderwijseenheden, Toetsing en Studiepunten.

Van de achttien vooraf beoordeelde afstudeerdossiers, kwalificeert het panel één afstudeeronderzoek als onvoldoende. De andere eindwerken zijn van voldoende niveau, waarbij in gevallen waarin de student conclusies trekt op basis van gemiddelden, het gebruik van eenvoudige statistiek (effect sizes en correlatie) breder toegepast zou mogen worden, naar het oordeel van het panel. Ook vraagt het panel de opleiding aandacht te besteden aan de transparantie van de beoordelingsformulieren bij het afstuderen.

Gelet op de passende toetsystematiek, de naar behoren functionerende examen- en toetscommissie, maar daarbij ook in overweging nemende de onvoldoende scriptie en de niet volledig transparante wijze van becijfering van de afstudeerwerken, komt het panel niet verder dan het oordeel 'voldoende' voor standaard 3.

Algemene conclusie:

Het panel geeft een 'goed' voor standaard 1 en 2 en een 'voldoende' voor standaard 3. Met inachtneming van de regels van de NVAO, komt het panel voor de opleiding als geheel tot het oordeel 'voldoende'.

Het panel adviseert de NVAO om de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding van Fontys Hogescholen opnieuw te accrediteren voor een periode van zes jaar.

Den Haag, 17 december 2014

drs. W.G. van Raaijen,
voorzitter

I.A.M. van der Hoorn MSc,
secretaris

3. INLEIDING

Fontys Hogescholen heeft haar opleidingen ondergebracht in instituten. De hbo-bacheloropleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding van Fontys Hogescholen, maakt deel uit van het instituut Fontys Sporthogeschool (FSH). Tot dit instituut behoren tevens de hbo-bacheloropleiding Sport en Bewegingseducatie (SBE) en de hbo-masteropleiding Master of Sports.

Zoals door de opleiding zelf verwoord in haar Kritische Reflectie “leidt zij studenten op tot die docent die in staat is om ‘het kind’ steeds als het vertrekpunt van het onderwijs te nemen. Het kind dat door zijn van nature exploratief, ludiek/speels, dansant en wedijverend gedrag zichzelf en de wereld leert kennen. Het gaat daarbij om het ontwikkelen van een, bij het individu passend, breed scala aan vaardigheden en competenties. Ook vaardigheden en competenties die een bijdrage leveren aan de identiteitsontwikkeling van kinderen, maar die niet specifiek voor bewegen zijn”. Het vertrekpunt van het onderwijs is altijd het kind (de leerling).

Tot september 2012 verzorgde Fontys Hogescholen de opleiding tot leraar LO in zowel Tilburg als Sittard. Vanaf september 2012 zijn beide locaties samengegaan en wordt de opleiding aangeboden in een compleet nieuw onderwijsgebouw te Eindhoven.

De opleiding wordt op dit moment nog aangeboden in drie varianten: voltijd, deeltijd en POLO¹². De varianten deeltijd en POLO zijn in afbouw. Inschrijven voor de POLO-variant is niet meer mogelijk sinds POLO 2011-2012. Voor de deeltijdvariant geldt dat daar sinds studiejaar 2013-2014 geen studenten meer tot toegelaten worden. Het panel heeft, conform de richtlijnen van de NVAO betreffende varianten in afbouw, gekeken naar de mogelijkheden voor de zittende deeltijd- en POLO-studenten om hun studie netjes af te ronden. Tevens heeft het panel enkele afstudeerwerken van POLO- en deeltijdstudenten beoordeeld.

De opleiding tot leraar LO heeft twee afstudeerrichtingen, te weten Regulier Onderwijs en Speciaal Onderwijs.

Veranderingen sinds vorige accreditatie

De vorige accreditatie audit vond plaats in 2008. Het auditpanel bracht op alle zes de onderwerpen een positief oordeel uit. In zijn beoordelingsrapport heeft het panel van destijds enkele verbeterpunten opgenomen. De opleiding heeft daar op de volgende wijze vervolg aan gegeven:

¹² Praktijk Opleiding Lichamelijke Opvoeding

Constatering panel	Doorgevoerde maatregelen
De beoordelingscriteria zijn voor stagebegeleiders op de stagescholen niet altijd voldoende duidelijk. Bovendien hebben de begeleiders meer behoefte aan ondersteuning vanuit de opleiding.	In de stagehandleiding is de rolverdeling tussen student, stagepraktijkdocent en school duidelijk neergezet. Het stagebeoordelingsformulier is voor aanvang van de stage beschikbaar via SAS+, waartoe ook de stagepraktijkdocent toegang heeft. De opleiding organiseert jaarlijks een dag voor stagepraktijkdocenten (SPD) waarop zij o.a. worden geïnformeerd over werkwijzen.
De kwaliteit van stagescholen werd nauwelijks gemeten.	De kwaliteit van stageplekken/-scholen wordt thans gemonitord door opleidingsdocenten. Er wordt gestuurd op betere begeleiding van de student door de stagepraktijkdocent, door o.a. scholing van de SPD'ers tijdens SPD-dagen en minimale eisen voor de SPD'ers, zoals een aangestelde vakleerkracht die de student kan begeleiden.
Op de locatie Sittard waren te weinig werkplekken voor docenten en oefenruimtes voor studenten.	FSH is inmiddels gevestigd in een nieuw gebouw in Eindhoven dat voldoende werkplekken heeft. Bovendien praktiseert FSH het nieuwe werken, waardoor men met minder vaste werkplekken kan volstaan.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor–master) en oriëntatie (hbo–wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Het opleidingscompetentieprofiel van Fontys is gestoeld op de zeven competenties die in 2005 zijn opgesteld onder regie van de Stichting Beroepskwaliteit Leraren. Deze zeven competenties zijn:

- Interpersoonlijk competent
- Pedagogisch competent
- Vakinhoudelijk en –didactisch competent
- Organisatorisch competent
- Competent in samenwerken met collega's
- Competent in samenwerken met de omgeving
- Competent in reflectie en ontwikkeling

De Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) heeft in 2010 een geactualiseerd beroepsprofiel opgesteld naar aanleiding van ontwikkelingen in het onderwijs en in de samenleving. De zes Nederlandse hogescholen die de opleiding tot leraar Lichamelijke Opvoeding aanbieden, zijn vertegenwoordigd in het overlegorgaan ALOCO. Dit is een landelijk overlegorgaan van ALO's. Op basis van het door de KVLO opgestelde beroepsprofiel heeft het ALOCO in juni 2013 het landelijk opleidingsprofiel opnieuw opgesteld. Het opleidingsprofiel bestaat uit de eindkwalificaties die een leraar lichamelijke opvoeding moet bezitten om af te studeren. Deze zijn voor alle zes de Nederlandse ALO's hetzelfde. Het landelijk opleidingsprofiel LO is gevalideerd door de KVLO en correspondeert met de zeven verantwoordelijkheden uit het beroepsprofiel. De competenties uit het geactualiseerde opleidingsprofiel zijn vrijwel identiek aan de opleidingscompetenties uit 2005, die nu nog als basis voor het opleidingsprofiel van de Fontys ALO dienen.

Tussentijdse evaluatie en actualisatie van het landelijk opleidingsprofiel gebeurt tijdens het Hogescholen Sport Overleg (HSO), waarin de directeurs van de verschillende sportopleidingen in Nederland zitting hebben. Concludeert het HSO dat de competenties aangepast moeten worden, dan geeft zij het ALOCO opdracht dit te realiseren.

Het landelijk opleidingsprofiel toont op overzichtelijke wijze de relatie tussen de Dublin descriptors, de hbo-standaard en de eindkwalificaties, zoals weergegeven in tabel 2.

Dublin descriptor	Hbo-standaard	Eindkwalificaties
Kennis en inzicht	▪ Gedegen theoretische basis	Alle
Toepassen kennis en inzicht	▪ Onderzoekend vermogen ▪ Professioneel vakmanschap	Alle, met accent op: ▪ Pedagogisch handelen ▪ Vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen ▪ (Zelf)reflecteren en professioneel ontwikkelen
Oordeelsvorming	▪ Beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie	Alle, met accent op: ▪ Interpersoonlijk handelen ▪ (Zelf)reflecteren en professioneel ontwikkelen
Communicatie	▪ Professioneel vakmanschap	Alle, met accent op: ▪ Organisatorisch handelen ▪ Samenwerken met collega's ▪ Samenwerken met de omgeving van de school
Leervaardigheden	▪ Onderzoekend vermogen	▪ (Zelf)reflecteren en professioneel ontwikkelen

De Fontys ALO heeft op basis van het nieuwe landelijke opleidingsprofiel uit 2013 ook een geactualiseerd eigen opleidingsprofiel opgesteld. De opleiding kiest ervoor de beroepscontext explicieter als uitgangspunt te nemen. Het werkveld is via klankbordbijeenkomsten betrokken bij de ontwikkeling van het nieuwe opleidingsprofiel, dat in het schooljaar 2015-2016 doorgevoerd wordt.

De opleiding heeft de zeven opleidingscompetenties uitgewerkt in drie niveaus:

1. De propedeutische fase leidt op tot hoofdfasebekwaam niveau
2. De hoofdfase leidt op tot afstudeerbekwaam niveau
3. De afstudeerfase leidt op tot startbekwaam niveau.

Per opleidingsfase zijn de specifieke beroepshandelingen benoemd die een student moet bezitten om uiteindelijk, aan het eind van het vierde jaar, alle competenties op eindniveau te beheersen. Deze drie niveaus worden bepaald door de mate van:

- Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid
- Complexiteit van de context
- Volledigheid van handeling
- Impact van handelen.

In tabel 1 is als voorbeeld weergegeven op welke wijze de opleiding de competentie 'competent in samenwerken met de omgeving' heeft uitgewerkt in de drie niveaus.

Tabel 1. Uitwerking competentie 'samenwerken met de omgeving'

Competent in samenwerken met de omgeving <i>De docent bewegingsonderwijs legt, onderhoudt en maakt gebruik van, contacten met relevante personen, dienstverleners, organisaties, bedrijven, instellingen en overheden in de omgeving.</i>		
Hoofdfase niveau De student onderkent het belang van contacten met de externe beroepsomgeving. Daar waar mogelijk verkent hij de omgeving en maakt daarbij gebruik van de bestaande contacten t.b.v. eenvoudige activiteiten (bv. sportdag). Dit alles onder begeleiding	Afstudeerbekwaam niveau De student is betrokken bij overlegsituaties met de externe beroepsomgeving. De student verkent de omgeving van de school en brengt deze in kaart. Hij legt contacten en maakt gebruik van de bestaande contacten t.b.v. begeleidings-, onderwijs- of naschoolse activiteiten (bv. gemeente, GGD) Dit alles onder begeleiding	Startbekwaam niveau De student neemt zelfstandig en actief deel aan overlegsituaties met de externe beroepsomgeving. De student verkent de omgeving van de school en brengt deze in kaart en breidt deze mogelijk uit. Hij treedt actief en herkenbaar naar buiten. Te denken valt bv. aan school-sportprojecten, gemeente, GGD, etc.
Verkent en beschrijft relaties van zijn school met andere belanghebbenden.	Verwoordt zijn opvattingen en werkwijze ten overstaan van anderen in de directe werkomgeving van de school.	Verantwoordt zijn professionele opvattingen, werkwijze en benadering Draagt opvattingen, werkwijze en benaderingen van de school samen met collega's, op professionele wijze uit.
Verkent en legt contact met onderwijs, dienstverleners en overige ondersteunende instanties.	Zet kennis en contacten op het gebied van onderwijs, dienstverleners en overige ondersteunende instanties waar nodig in.	Maakt werkafspraken met collega instituten, dienstverleners en ondersteunende instanties. Is in staat om een netwerk op te bouwen en te onderhouden.
	Wisselt - in het belang van de leerling - met anderen informatie uit en houdt rekening met privacyregels.	Wisselt op respectvolle wijze met ouders en andere belanghebbenden - in het belang van de leerling - informatie uit.
Is in staat om een doelgroepenanalyse te maken en op basis daarvan een gericht programma-aanbod samen te stellen.	Analyseert motieven, behoeften en mogelijkheden van de doelgroep(en) en hanteert hierbij gegeven adequate (markt) onderzoeksmethoden en marketingtheorieën.	Stelt een eenvoudig marketing/ businessplan op voor een product of dienst, ondersteund met een financiële paragraaf.

Profilering

De in Eindhoven opgeleide docent Lichamelijke Opvoeding (LO) kenmerkt zich door, in pedagogisch en (vak)didactisch opzicht, een breed scala aan bekwaamheden. De opleiding bereidt studenten niet alleen voor op ontwikkeling, organisatie en uitvoering van bewegings- en sportsituaties, maar besteedt ook nadrukkelijk aandacht aan persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie vanuit een pedagogisch, didactisch verantwoord, veilig leef- en leerklimaat. Deze profileringskeuze past goed bij de landelijke ontwikkelingen, waarbij het kind steeds meer centraal komt te staan en waarbij een grote nadruk komt te liggen op een veilig sportklimaat o.a. door middel van het vergroten van de sociaal pedagogische vaardigheden van trainers, coaches en docenten.

In het opleidingscompetentieprofiel komt deze profilering onder andere via de volgende prestatie-indicatoren tot uiting. De docent LO:

- biedt een veilig klimaat waarin leerlingen en docenten elkaar respectvol behandelen;
- verantwoordt zijn pedagogische opvattingen en de gekozen aanpak;
- verantwoordt theoretische grondslagen van methodiek en didactiek en vertaalt deze naar de praktijk;
- verzorgt passende, gevarieerde complexe onderwijsleersituaties en biedt daarbij onderwijs op maat;
- begeleidt leerlingen bij de individuele ontwikkeling.

Naar het oordeel van het panel past de keuze voor de afstudeerrichting Speciaal Onderwijs en Regulier Onderwijs bij deze profilering. Met name de richting Speciaal Onderwijs vraagt immers om specifieke pedagogisch, didactische kwaliteiten en stimuleert maatschappelijke participatie.

Hiernaast sluit de opleiding met haar onderwijs aan op de behoeften van het regionale werkveld. In grote delen van Brabant worden weinig tot geen vakleerkrachten Lichamelijke Opvoeding aangenomen in het basisonderwijs. Het overgrote deel van de studenten gaat dan ook aan de slag in het voortgezet onderwijs. De inrichting van het onderwijs van de Fontys ALO neigt daartoe naar een VO-profiel, zo constateert het panel.

Praktijkgericht onderzoek

Praktijkgericht onderzoek neemt een belangrijke plek in binnen Fontys Sporthogeschool en de opleiding tot docent LO. De eindkwalificatie '(Zelf) reflecteren en persoonlijk ontwikkelen' uit het landelijk opleidingsprofiel behelst dat studenten de functie van praktijkgericht onderzoek in de beroepsuitoefening kunnen benoemen en dat zij daarnaast onder meer in staat zijn om wetenschappelijke literatuur kritisch te lezen, data te verzamelen en oplossingen te implementeren. Deze landelijke definiëring is een vrij algemene invulling van praktijkgericht onderzoek die door verschillende typen hbo-opleidingen gehanteerd kan worden.

Voor iedere beroepsgroep vervult (praktijkgericht) onderzoek een andere rol en krijgt het een andere invulling. Voor een docent LO heeft het toepassen en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek vooral tot doel in te spelen op de (individuele) behoeften en mogelijkheden van leerlingen en op het uitvoeren van interventies en het meten van de resultaten daarvan ter bevordering van een gezonde leefstijl. Onderzoek, zo vertelt het management, moet te allen tijde ten dienste staan van het onderwijs en de praktijk.

In het opleidingsprofiel heeft de opleiding praktijkgericht onderzoek onder andere in de volgende competenties verweven. De docent LO:

- past verschillende theorieën uit de medisch-biologische wetenschappen verantwoord en geïntegreerd toe (competentie: vakinhoudelijk en – didactisch competent);
- analyseert motieven, behoeften en mogelijkheden van de doelgroep(en) en hanteert hierbij gegeven adequate (markt) onderzoeksmethoden en marketingtheorieën (competentie: competent in samenwerken met de omgeving);
- verantwoordt zijn pedagogische opvattingen en de gekozen aanpak (competentie: pedagogisch competent);
- vertaalt en verantwoordt theoretische en conceptuele grondslagen van toegepast onderzoek naar een product (competentie: vakinhoudelijk en –didactisch competent).

Het lectoraat Move to Be, verbonden aan de drie opleidingen van FSH, speelt een belangrijke rol bij het onderzoek binnen de ALO. Het lectoraat heeft de onderzoekslijn binnen de opleiding ontwikkeld en zorgt er tevens voor dat docenten en studenten ervaring opdoen met het uitvoeren van onderzoek. Het lectoraat richt zich op het meten en bevorderen van beweging in de verschillende levensfasen van een mens: van het kind dat geïnspireerd wordt door het bewegingsonderwijs, naar de breedtesporter die begeleiding op maat wenst tot de senior die het plezier in sport en bewegen (opnieuw) ontdekt (zie verder standaard 2).

Het panel hoort, ziet en leest dat praktijkgericht onderzoek duidelijk naar voren komt in de opleidingscompetenties op de verschillende niveaus. De wijze waarop onderzoek is uitgewerkt in de competenties is passend bij de opleiding en het vak van docent Lichamelijke Opvoeding.

Het panel constateert verder dat de opleiding (inter)nationale samenwerkingsafspraken maakt op het gebied van onderzoek, onderwijs en werkveld. Dit heeft geresulteerd in succesvolle co-creaties zoals Brabantse Basisscholen in Beweging, Netwerk Teaching Games, Punt voor Gym en de Dag van het Sportonderzoek 2013. Ook de vertegenwoordiger van de TU Eindhoven, met wie het panel sprak, is zeer enthousiast over de samenwerking tussen Fontys Sporthogeschool en de TU/e op het gebied van onderzoek.

Internationale oriëntatie

Fontys ALO is aangesloten bij het Europese I3PE-netwerk. I3PE heeft tot doel: "promoting innovation, integration and implementation of physical education". Lid van het I3PE-netwerk zijn ook onderwijsinstellingen uit onder andere Litouwen, Hongarije, Finland, België en Noorwegen. Deze structurele contacten met buitenlandse universiteiten en hogescholen maken het de opleiding mogelijk het eigen onderwijs te vergelijken met dat in het buitenland en van elkaar te leren.

Weging en Oordeel

De opleiding hanteert de zeven competenties uit het landelijk opleidingsprofiel, dat is opgesteld aan de hand van het landelijk beroepsprofiel. De opleiding heeft de competenties zorgvuldig uitgewerkt naar relevante beroepskenmerkende situaties. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie van voldoende niveau en sluiten aan bij de internationale eisen.

De keuze van de opleiding zich te profileren op vakdidactiek en pedagogiek, vindt het panel passend bij de landelijke ontwikkeling en wordt zichtbaar in haar onderwijs. De nadruk op het VO maakt dat de opleiding goed aansluit bij de regionale behoeften. Het belang dat de opleiding hecht aan praktijkgericht onderzoek ten behoeve van het werkveld, weerspiegelt zich in de uitwerking van de opleidingscompetenties.

De opleiding beschikt over een goed uitgewerkt en passend opleidingsprofiel, waarin de profileringskeuze van de opleiding duidelijk zichtbaar is en praktijkgericht onderzoek een nadrukkelijke rol speelt. Bovendien maakt de opleiding aantoonbaar en structureel werk van haar internationale oriëntatie. Het panel komt daarmee voor standaard 1 tot een goed.

Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Programma

Overeenkomstig de drie niveaubeschrijvingen van de competenties, is ook het curriculum opgedeeld in drie fasen. De propedeutische fase beslaat het eerste jaar en is gelijk aan 60 EC. De hoofdfase is 90 EC en de afstudeerfase, het laatste jaar, is 60 EC. Hiernaast heeft de opleiding in het derde jaar 30 EC gereserveerd voor het volgen van een minor. Ieder studiejaar is opgedeeld in vier perioden van tien weken. De opleiding zorgt ervoor dat de studielast iedere periode tussen de 14 en 16 EC is, verdeeld over steeds drie of vier leerarrangementen.

De leerarrangementen bestaan uit verschillende vakken/onderdelen en staan altijd ten dienste van de te behalen competenties. De opleiding geeft de zeven competenties kleur binnen acht beroepskenmerkende situaties, die de basis vormen voor het programma. Hierdoor oefent de student met praktijksituaties en kan hij zich op deze manier de opleidingscompetenties eigen maken. De acht door de opleiding gehanteerde beroepskenmerkende situaties zijn:

- Voorbereiden, realiseren en evalueren van lessen bewegingsonderwijs
- Verwerven, beheren en onderhouden van accommodatie en materialen
- Organiseren, aansturen (en acquireren) van een sport- en bewegingsaanbod
- Ontwikkelen en delen van expertise
- Observeren, registreren, beoordelen en rapporteren van leerprocessen
- Ontwikkelen van het bewegingsonderwijs
- Begeleiden van leerlingen tijdens hun schoolloopbaan
- Bijdragen aan algemene organisatie en het beleid van de school

Aan de hand van deze beroepskenmerkende situaties zijn de zeven competenties vervolgens uitgewerkt in indicatoren. In CPOTS-schema's heeft de opleiding op overzichtelijke wijze weergegeven aan welke beroepskenmerkende situaties en indicatoren de studenten tijdens de verschillende perioden werken. CPOTS staat voor Competenties, Prestatie-indicatoren, Onderwijseenheden, Toetsing en Studiepunten. Een voorbeeld van een CPOTS-schema, waarin ook de drie niveaus zijn verwerkt, is op de volgende pagina weergegeven. Op deze manier heeft de opleiding het hele curriculum uitgewerkt, waarmee zij laat zien dat het programma alle competenties afdekt en de student in staat stelt alle beoogde eindkwalificaties te realiseren.

De algemene kennisbasis van de opleiding tot docent LO, die door alle ALO's in Nederland wordt gehanteerd, is gestoeld op de publicatie van '10 voor de leraar' in opdracht van de Vereniging Hogescholen. Deze kennisbasis wordt gevormd door zes leerlijnen: Medisch biologische wetenschappen, Sociale wetenschappen, Didactische en methodische vakken, Onderzoek, Communicatie, reflectie & persoonlijke ontwikkeling en Management en organisatie.

Vakinhoudelijk en -didactisch competent De student beheerst de basale kennis en vaardigheden van het vak. Hij ontwerpt, voert uit en evalueert, onder begeleiding, een les(deel) van het bewegingsonderwijs of bewegingsactiviteit voor een groep. Door organisatie en eenvoudig, methodisch opgebouwde oefenstof wordt bewegingsgedrag gestimuleerd, uitgelokt en richting gegeven. Dit vindt plaats in een veilige leeromgeving in de breedste zin van het woord.																		
Hoofdfase bekwaam	Afstudeer bekwaam	Start bekwaam	OSB/Kamp a	Lesgeven BOD: BAW	Lesgeven BOD: BW	Lesgeven BOD: Vakdidactiek	Lesgeven VOD: BAW	Kamp b	Kamp c	Lesgeven VOg: BAW	Lesgeven VOg: BW + OL	Lesgeven VOg: SOW	Lesgeven VOg: MFA	Lesgeven VOg: Vakdidactiek	Praktijkonderzoek: voorbereiding	Lesgeven VOH: BAW	Praktijkonderzoek: voorbereiding	Praktijkonderzoek
Is op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en trends op het gebied van sport en bewegen.	Past nieuwe (toonaangevende) ontwikkelingen en trends op het gebied van sport en bewegen toe in de werksituatie.	Ontwikkelt nieuwe producten en innoveert bestaande producten	x		x		x	x	x		x				x	x	x	x
KT: Kennistoets BP: Beroepsproduct VT: Vaardigheidstoets / Inspanningsverplichting			Toetsvorm	BP	KT	KT	VT	KT	VT	VT	KT	KT BP	KT	VT	VT	BP	BP	BP
			EC	4	2	2	3	1	2	2	1	3	1	1	3	1	4	2
																		6

Samenhang

De eerste drie jaren van de opleiding bestaan elk uit vier blokken van tien weken. Tijdens iedere periode – met uitzondering van de minor en het afstuderen – werkt de student aan minimaal twee leerarrangementen. Binnen een leerarrangement ‘werken theorie en praktijk met elkaar samen’. Binnen een leerarrangement moeten de studenten een beroepsproduct opleveren. De vakken uit de verschillende opleidingslijnen die tijdens een leerarrangement aan bod komen, zijn ondersteunend aan de realisatie van het beroepsproduct. Horizontale samenhang binnen een leerarrangement wordt gerealiseerd door tijdens die betreffende periode vakken aan te bieden die bijdragen aan de realisatie van het beroepsproduct dat de studenten tijdens dat leerarrangement moeten realiseren.

Horizontale samenhang in het programma wordt tevens gecreëerd door de theorie en de vakdidactische lessen ondersteunend te laten zijn voor de stage die de student op dat moment loopt. Zo zijn de (theorie)lessen in het eerste jaar, waarin studenten stagelopen in het basisonderwijs, toegespitst op het basisonderwijs. En in het leerarrangement Leerlingbegeleiding C (2^e jaar, 4^e periode) moeten de studenten een mentorgesprek voeren met leerlingen en/of de ouders. Hiertoe krijgt de studenten in die periode les in het in beeld brengen van de zorgstructuur en leerlingbegeleiding in de school. Ook wordt in deze periode bij het vak communicatiewetenschappen geoefend met gespreks- en luistervaardigheid in het perspectief van het mentorgesprek.

Het programma loopt synchroon aan de opleidingscompetenties, waarmee wordt bedoeld dat vakken worden aangeboden op het niveau van de competenties die de student in die fase van de opleiding moet leren beheersen. Dit betekent dat vakken/onderwerpen tijdens de verschillende jaren van de opleiding terugkomen op een hoger niveau. Op deze manier geeft de opleiding vorm aan de verticale samenhang binnen het programma. Zo komen aspecten van de leerlijn Bewegingswetenschappen, zoals anatomie en biomechanica, in vrijwel elke periode aan de orde. Al direct in de eerste periode leren studenten over de algemene spierleer, waarna in de daaropvolgende perioden specifieke spiergroepen worden behandeld en de reactie van het lichaam op bewegen. Zo leert de student gaandeweg ook over de fysieke ontwikkeling van een mens en de betekenis van motorisch leren. Een ander voorbeeld is Bewegingsagogische Wetenschappen, dat in de verschillende jaren regelmatig aan de orde komt tijdens (werk)college.

Nog een ander praktijkvoorbeeld is het vak Vakdidactiek Schoolturnen 1, dat in de daaropvolgende perioden regelmatig aan de orde komt totdat het in jaar drie wordt afgesloten met Vakdidactiek Schoolturnen 7.

Actualiteit

De opleiding beschikt over enkele adviesorganen die een rol spelen bij het actueel houden van het onderwijsprogramma. De opleiding heeft een werkveldcommissie, die bijvoorbeeld betrokken is geweest bij de totstandkoming van het opleidingsprofiel en tweemaal per jaar bij elkaar komt. Daarnaast is er instituutsbreed een Raad van Advies, die eveneens tweemaal per jaar vergadert, en gevraagd en ongevraagd advies uitbrengt.

Hiernaast heeft de opleiding veel voeling met de praktijk via de stages en de onderzoeksoopdrachten. Op deze manier hoort en ziet zij wat er speelt in het werkveld. Docenten krijgen van het management ruimte om innovaties door te voeren in het curriculum. Op deze wijze is de opleiding in staat het programma actueel te houden, aan te passen aan ontwikkelingen in het werkveld en tevens te innoveren. Dit heeft ertoe geleid dat op dit moment enkele kleine pilots lopen, die na evaluatie mogelijk geïmplementeerd worden in het curriculum. De curriculumgroep is bovendien aan het onderzoeken of het mogelijk is het curriculum flexibeler in te delen. Hiervoor is een regiegroep opgericht met daarin een vertegenwoordiging van de curriculumgroep, docenten en studenten.

Stages

In het eerste jaar lopen studenten, in groepen van vier, stage in het basisonderwijs. Dit biedt studenten de mogelijkheid om elkaar te helpen bij de lesvoorbereiding, ervaringen met elkaar te delen en elkaar feedback te geven. In eerste instantie vinden de stages plaats op basis van microteaching, waarbij studenten een klein groepje leerlingen lesgeven.

Het is een weloverwogen keuze van de opleiding om studenten pas in het tweede jaar, en in tweetallen, stage te laten lopen in het voortgezet onderwijs. De stap om vers van het havo of vwo, direct zelf les te gaan geven op het voortgezet onderwijs vindt de opleiding erg groot.

In het derde jaar maken studenten een keuze voor de afstudeerrichting Regulier Onderwijs of Speciaal Onderwijs. Afhankelijk van hun keuze lopen zij vervolgens in het derde en vierde jaar individueel stage in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, mbo/hbo of het speciaal (basis- of voortgezet) onderwijs.

Het panel is van oordeel dat er sprake is van een goede stageopbouw: van lesgeven in groepjes, waarbij sprake is van microteaching, naar het volledig zelfstandig verzorgen van lessen Lichamelijke Opvoeding. Wel vraagt het panel de opleiding kritisch te kijken naar de keuze om studenten pas vanaf het tweede jaar kennis te laten maken met het voortgezet onderwijs. Het panel begrijpt de overwegingen die ten grondslag liggen aan deze keuze, maar is tevens van mening dat het in het kader van een complete beroepsoriëntatie wenselijk is om studenten ook al in het eerste jaar kennis te laten maken met het voortgezet onderwijs.

De student wordt tijdens de stage begeleid door zijn stagebegeleider, die in het eerste jaar drie keer en in de daaropvolgende jaren twee keer per jaar langskomt op de stageplek om de student te observeren, te coachen en een voortgangsgesprek te voeren. Op de stageplek zelf wordt de student begeleid door een schoolpracticumdocent (SPD). In het eerste jaar is dit bij voorkeur een vakleerkracht LO of, indien dat niet mogelijk is, wordt de begeleiding verzorgd door een bevoegd docent. Vanaf het tweede jaar is de schoolpracticumdocent altijd een vakleerkracht LO.

Het panel hoort en ziet dat de begeleiding van studenten op adequate wijze is geregeld. Het Stageprojectbureau houdt de kwaliteit van scholen in de gaten via het systeem SAS+. Het komt sporadisch voor dat de samenwerking met scholen die niet voldoen aan de beoogde kwaliteit van begeleiding, wordt beëindigd. Voor SPD'ers biedt de opleiding SPD-dagen aan. Hiervoor worden alle SPD'ers uitgenodigd, ongeacht of zij dat jaar stagiairs hebben begeleid. Tijdens deze goedbezochte SPD-dagen vindt afstemming plaats tussen opleiding en werkveld en komen onderwerpen als begeleiding en beoordeling van de studenten aan bod.

Het panel wil de opleiding meegeven om de eisen ten aanzien van stagescholen, -plekken en – begeleiders tegen het licht te houden en zich in dit opzicht directiever en strenger op te stellen. Met name waar het begeleiders betreft die geen vakdocent zijn, waarbij het panel zich overigens wel realiseert dat de stageplekken voor LO-studenten in de Brabantse regio dun gezaaid zijn.

Afstudeerrichtingen

Aan het begin van het derde jaar maken studenten een keuze voor een afstudeerrichting. Zij kunnen kiezen uit de richting Regulier Onderwijs en Speciaal Onderwijs. De studenten die kiezen voor Speciaal Onderwijs zijn verplicht om de minor Motorische Remedial Teaching (MRT) te volgen. De stages die zij vanaf dat moment nog moeten lopen, vervullen zij in het speciaal onderwijs en ook een aantal lessen op school zijn specifiek gericht op het speciaal onderwijs. Zo krijgen deze studenten bijvoorbeeld les over gedragsproblematiek en zijn de vakdidactische lessen gericht op leerlingen met lichamelijke en/of verstandelijke beperkingen.

Studenten die kiezen voor de afstudeerrichting Regulier Onderwijs lopen in het derde en vierde jaar stage in het regulier onderwijs. Specifiek voor deze richting is er in het onderwijsprogramma extra aandacht voor Lichamelijke Opvoeding als eindexamenvak en keuzevakken, zoals Beweging, Sport en Maatschappij en Lichamelijke Opvoeding 2.

Profilering

De opleiding profileert zich door extra aandacht voor pedagogiek en didactiek van de Lichamelijke Opvoeding. Het panel ziet dat de lessen Vakdidactiek (turnen, spel, etc.) vooral tot doel hebben om studenten didactisch en pedagogisch bekwaam te maken, waar tot een aantal jaar terug die lessen vooral tot doel hadden studenten motorisch vaardig te maken. De nadruk op pedagogisch didactische bekwaamheid komt tevens terug in de leerlijn Sociale Wetenschappen, met aandacht voor de ontwikkelingspsychologie van kinderen, van peuter tot en met adolescentie. Dat inzicht past de student toe om zijn lessen op een goede manier vorm te geven, waarbij het kind centraal staat.

Tijdens het leerarrangement Lesgeven in Basisonderwijs D krijgen studenten in de leerlijn Bewegingsagogische wetenschappen les in het passend maken van het onderwijs aan individuele kinderen. Er wordt gekeken naar hoe je rekening houdt met individuele verschillen en wat dit betekent voor de manier van lesgeven. De student vergaart kennis van de theoretische principes hierachter en krijgt vervolgens de opdracht dit toe te passen op de eigen stageplek.

Ook in de at random bezochte lessen komt de profilering naar voren. Het panel bekeek onder andere een les Vakdidactiek Spel van vierdejaarsstudenten Speciaal Onderwijs. Tijdens die les moest een studente lesgeven aan haar medestudenten (op dat moment dus de leerlingen) en wel op zo'n wijze dat iedereen het spel begrijpt en mee kan doen. Voeren de 'leerlingen' een onderdeel van het spel niet goed uit, dan speelt de 'docent' daarop in door dat onderdeel apart, en op speelse wijze, te oefenen alvorens verder te gaan met het eigenlijke spel.

Het panel ziet ook in de onderzoeken waaraan de opleiding samen met het lectoraat werkt en de afstudeeronderzoeken die zij in het kader van de audit heeft beoordeeld, de profilering op didactiek en pedagogiek duidelijk naar voren komen in thema's als didactische werkvormen en motorisch leren.

Om in te spelen op de behoeften in het regionale werkveld, kiest de opleiding bij de inrichting van haar curriculum voor een programma dat neigt naar een VO-profiel. Dit profiel komt onder andere tot uitdrukking in de richting Regulier Onderwijs, waarin de leerarrangementen met name zijn gericht op het voortgezet onderwijs en op vakdidactiek en niet meer zozeer op het basisonderwijs.

Internationalisering

Conform het Fontys brede beleid focust de opleiding zich op West-Europa, Oceanië en Noord-Amerika. Zo heeft de opleiding kortgeleden het programma van de opleiding tot docent LO van het Australian College of Physical Education in Sydney, Auckland University of Technology en University of Canterbury (beide Nieuw Zeeland) vergeleken met het eigen programma. Hiernaast is Fontys Sporthogeschool lid van het I3PE-netwerk. Dit is een internationaal netwerk van tien Europese onderwijsinstellingen (o.a. uit Roemenië, Denemarken, Groot-Brittannië en Finland), dat is gericht op het vergroten van de kwaliteit van de opleidingen Lichamelijke Opvoeding in Europa en daarmee ook het vergroten van de kennis en vaardigheden van aankomend docenten LO. Via dit netwerk hebben studenten de mogelijkheid om een 'intensive program' van 10 dagen te volgen samen met studenten van de andere deelnemende sportopleidingsinstituten.

Internationalisering krijgt binnen het programma onder andere vorm door de mogelijkheid in het buitenland een minor te volgen, praktijkonderzoek uit te voeren of de afstudeerstage te lopen. Ongeveer 25 studenten doen op dit moment tijdens de studie buitenland-ervaring op. De opleiding streeft ernaar dit percentage met ongeveer 5% te verhogen.

Een andere manier waarop alle studenten in aanraking komen met internationale ontwikkelingen, is de internationale projectweek. Tijdens deze projectweek zijn er een aantal internationale sprekers, onder wie docenten van partnerinstellingen. Ook elk jaar organiseren derdejaarsstudenten een winterkamp naar het buitenland, waardoor zij in aanraking komen met buitenlandse wet- en regelgeving en moeten samenwerken met buitenlandse instellingen.

Tevens haalt de opleiding informatie uit het buitenland om te verwerken in haar eigen onderwijsprogramma. Zo is de Universiteit van Leuven specialist op het gebied van oudereneducatie en maakt Fontys gebruik van de kennis die men in Leuven ontwikkelt. Verder gaan docenten regelmatig naar internationale conferenties en gebruiken zij de kennis die zij daar opdoen voor hun eigen onderwijs, zoals bij het vak Outdoor het geval is.

Het panel is van oordeel dat de Fontys ALO goede fundamenten heeft gelegd om de komende jaren internationalisering een centrale plek te geven binnen de opleiding.

Onderzoek

Het lectoraat Move to Be heeft de afgelopen jaren een belangrijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de onderzoekslijn in het programma, startend in jaar 1 en doorlopend tot en met jaar 4. Aldus integreert de opleiding onderzoek in het curriculum als onderdeel van de verschillende lessen. De medewerkers van het lectoraat verzorgen tevens lessen in onderzoeksvaardigheden.

In jaar 1 krijgen de studenten les in het zoeken naar bronnen en moeten zij zelf een literatuuronderzoek doen op basis van een vraagstelling. In jaar 2 en 3 leren de studenten (bestaande) onderzoeksinstrumenten toe te passen bij het uitvoeren van observaties, het afnemen van vragenlijsten, het houden van interviews en het uitvoeren van metingen.

Dit bereidt de studenten voor op het uitvoeren van een mini-actieonderzoek, waarbij de studenten een interventie doorvoeren in hun manier van lesgeven en vervolgens reflecteren op de gevolgen die dat heeft.

Een andere manier waarop docenten studenten in aanraking laat komen met onderzoek, is door hen een onderzoek van bijvoorbeeld het Mulier Instituut te laten lezen en hen daar, in groepjes, kritische vragen over te laten stellen.

Bij het afstudeeronderzoek dat studenten in het vierde jaar uitvoeren, brengen zij de geleerde onderzoeksvaardigheden in de praktijk. De student moet een voor de beroepspraktijk relevante onderzoeksvraag opstellen, gebruik maken van (internationale) wetenschappelijke literatuur, zelf een vragenlijst en/of observatie-instrument selecteren en toepassen, en reflecteren op de uitkomsten van het onderzoek.

Het lectoraat heeft ervoor gezorgd dat onderzoek stevig in het onderwijs is verankerd, zo stelt het panel vast. Onderzoek is geïntegreerd in leerarrangementen ten behoeve van het ontwerpen van beroepsproducten.

De opleiding is jaarlijks aanwezig bij de Dag van het Sportonderzoek, waarbij docenten en studenten van Fontys ALO de door hen uitgevoerde sportonderzoeken presenteren. Daarnaast vinden met enige regelmaat publicaties plaats over de resultaten van onderzoek in onder andere het vakblad Lichamelijke Opvoeding en de internationale tijdschriften European Physical Education Review, Journal of Sport Sciences, Journal of Physical Activity and Health en Journal of School Health.

Toelating, instroom en rendementen

Fontys Spathogeschool houdt de instroom en rendementscijfers nauwlettend in de gaten. Men voert analyses uit op de cijfers, waar bijvoorbeeld uit blijkt dat vooropleiding of het hebben van een bijbaantje vrijwel niet van invloed zijn op het studiesucces. Vwo'ers presteren iets beter dan mbo'ers, maar ook zij doen het prima. Uit de analyses blijkt tevens dat meisjes twee keer zo succesvol zijn als jongens. Dit heeft de opleiding doen besluiten om de didactiek enigszins aan te passen en reeds in een vroeg stadium tussentijdse formatieve en summatieve toetsen in te voeren. Het tussentijds formatief toetsen kan een positieve bijdrage leveren aan verbetering van het leerrendement van met name jongens.

De toelatingsprocedure voor nieuwe studenten bestaat allereerst uit een zogeheten 'Onderzoek Aanvullende Eisen'. Aankomende studenten moeten op een zestal onderdelen (atletiek, turnen, zwemmen, zelfverdediging, spel en bewegen & muziek) hun vaardigheden tonen en voldoen aan de eisen die de opleiding daarvoor stelt. Voldoet een deelnemer niet aan de gestelde beoordelingscriteria, die van tevoren aan hem kenbaar worden gemaakt, dan is er de mogelijkheid tot een herkansing.

Is de student geslaagd voor het Onderzoek Aanvullende Eisen, dan heeft hij op diezelfde dag nog een gesprek. Dit gesprek wordt gevoerd door daartoe opgeleide derdejaarsstudenten en vindt plaats aan de hand van de uitkomsten van een eerder online ingevulde verplichte vragenlijst. Het gesprek is tweeledig; het heeft tot doel inzicht te krijgen in de capaciteiten en de motivatie van de student en tevens is het erop gericht de student een goed beeld mee te geven van wat de opleiding precies inhoudt en wat er van hem wordt verwacht.

Studenten ondergaan vervolgens op een later moment ook nog een medische keuring bij een Sport Medisch Adviescentrum.

Het panel hoort en ziet dat de opleiding na iedere periode evalueert hoe het staat met de werkdruk en de kwaliteit van het onderwijs. Dit doet zij onder andere via digitale vragenlijsten, en vragenlijsten in de klas om vervolgens meteen het gesprek aan te gaan met studenten en een analyse te maken. Ook wordt gesproken met studentenambassadeurs. Ondanks dat kwaliteitszorg tegenwoordig onderdeel uitmaakt van de instellingstoets, wil het panel haar complimenten uitspreken voor de wijze waarop de opleiding haar kwaliteitszorg op dit punt heeft geregeld.

Docenten

Alle docenten die lesgeven binnen de lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding zijn zelf opgeleid als gymleraar. Een groot deel van de docenten (55%) heeft na de ALO een masteropleiding gevolgd in bijvoorbeeld bewegingswetenschappen, onderwijskunde of sociale wetenschappen. Drie docenten zijn gepromoveerd en één docent is momenteel bezig met zijn promotieonderzoek.

Het panel heeft de CV's van een aantal docenten bekeken en komt tot de conclusie dat de verschillende vakgebieden worden weerspiegeld in de specialisaties van de verschillende docenten, onder andere op het gebied van het Speciaal Onderwijs.

Het lectoraat speelt een actieve rol in de scholing van docenten waar het gaat om onderzoeksvaardigheden en een onderzoekende houding. De lector kiest ervoor om veel docenten te betrekken bij de werkzaamheden van het lectoraat. Dit is mogelijk doordat het management hier tijdelijk een extra financiële bijdrage voor beschikbaar heeft gesteld. Dit heeft tot doel dat onderzoek alom aanwezig is in de opleiding en ook zoveel mogelijk studenten, via hun docenten, in aanraking komen met het lectoraat cq. het doen van onderzoek. De andere kant van de medaille is dat de meeste docenten slechts voor 0,1 fte zijn aangesteld bij het lectoraat en daardoor een beperkte bijdrage kunnen leveren. Niettemin is het panel positief over de betrokkenheid van zoveel docenten (27) bij het lectoraat en ziet het panel dat dit haar vruchten afwerpt en een positief effect heeft op het onderzoeksklimaat binnen de opleiding.

Fontys Sporthogeschool biedt haar docenten tal van scholings- en ontwikkelingsmogelijkheden, zowel individueel als in teamverband. Er vindt intervisie plaats op onderwerpen als beoordelen en stage. Docenten gaan op uitwisseling naar partnerinstellingen in Australië, Nieuw Zeeland, Roemenië en Finland en verzorgen daar lessen. Een deel van de docenten volgt momenteel een cursus Cambridge Engels om de mogelijkheden tot uitwisseling verder te vergroten. Hiernaast gaan docenten naar conferenties en netwerkbijeenkomsten in binnen en buitenland, bijvoorbeeld het tweejaarlijkse AIESEP World Congress en het tweejaarlijkse ENSSEE World Congress, het tweejaarlijkse congres 'Teaching games for understanding'.

De docenten zijn positief over de mogelijkheden hun kennis actueel te houden en uit te breiden. Ook de studenten zijn zeer te spreken over de kennis en kunde die hun docenten in huis hebben. Tevens zijn zij heel blij met de bereikbaarheid van de docenten, die, zoals één van de studenten het formuleerde, "niet na 17.00 uur van de aardbodem verdwijnen". Die betrokkenheid van de docenten bij hun studenten zag het panel, bij toeval, met eigen ogen terug in de manier waarop één van de docenten een huilende studente op de gang geruststelde.

Faciliteiten

Als onderdeel van de audit heeft het panel een rondleiding gekregen door het gebouw en langs de faciliteiten van Fontys Sporthogescholen, dat gevestigd is in een nieuw modern gebouw in Gennep Parken in Eindhoven. Dit is de plek voor (top)sportend Eindhoven.

Het panel is zeer onder de indruk van de transparantie en de uitstraling van het gebouw, dat in alles sport uitademt; de atletieklijnen op de vloer, de stoelen in de vorm van ballen, overlegruimtes met grote glazen wanden die een doorkijk geven naar een gymlokaal en een kantine die uitkijkt op het hoofdveld van FC Eindhoven.

In het gebouw zijn een volwaardige sporthal en een aantal sportzalen geïntegreerd, evenals het Neoliet Klimcentrum. Sportvelden bevinden zich pal naast de deur, evenals het indoor-sportcentrum Eindhoven en het Pieter van den Hoogenband zwembad. De mediatheek, voorzien van een leslokaal met computers, is eveneens zeer transparant en voorziet in de benodigde informatiebronnen, in boekvorm en digitaal.

Werkplekken zijn er in alle soorten en maten. Aangesloten ruimtes, waar studenten in groepjes rustig kunnen samenwerken. Open werkplekken, waar studenten zowel individueel als in groepen kunnen werken. De opleiding beschikt over een aantal collegezalen, dat is voorzien van moderne wandbedekking voor een prettige akoestiek.

Het panel is er van overtuigd dat de faciliteiten toereikend zijn voor de uitvoering van het onderwijsprogramma. De beschikbaarheid van avondopenstelling van gymlokalen voor studenten om te oefenen is niet meer zo uitgebreid als in Tilburg het geval was. Dit zorgt bij de ouderejaarsstudenten, die in Tilburg zijn begonnen, voor begrijpelijke sentimenten. Inmiddels heeft de opleiding de openingstijden van de sportzalen, die in gemeentelijk beheer zijn, iets weten te verruimen. Nieuwe studenten weten echter niet beter en kunnen uit de voeten met de beschikbare oefentijd.

Studieloopbaanbegeleiding en informatievoorziening

De studieloopbaanbegeleiding kent over de jaren heen een afbouw in intensiteit; van 'leren onder begeleiding' naar 'zelfstandig leren en zelfverantwoordelijk leren'. Iedere student krijgt aan het begin van elk studiejaar een studieloopbaanbegeleider toegewezen. In het eerste jaar voeren alle studenten vier keer een studievoortgangsgesprek met hun SLB'er. Tijdens dit gesprek wordt gekeken hoe de student ervoor staat, hoe hij zich ontwikkelt en waar hij aan moet werken. De studenten geven aan dat SLB'ers "er echt bovenop zitten". Ze houden in de gaten of studenten goed in hun vel zitten en ze letten extra op studenten die recentelijk op kamers zijn gaan wonen.

Na de propedeutische fase heeft elke student minimaal tweemaal per jaar een individueel gesprek met zijn studieloopbaanbegeleider en daarnaast een aantal groepsgesprekken. Naast studievoortgang gaan deze gesprekken ook over de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de student in relatie tot het behalen van de opleidingscompetenties.

Studenten zijn tevreden over de informatievoorziening, die verloopt via de digitale leeromgeving, waar alle studiehandleidingen en benodigde documenten zijn te vinden. Verbetering is wel mogelijk in de terugkoppeling van evaluatieresultaten. Hiermee doelt het panel op het actief informeren van studenten over de verbeteringen die worden doorgevoerd naar aanleiding van evaluaties en overleggen.

Weging en Oordeel

Het onderwijsprogramma is samenhangend en studeerbaar. Het stelt de studenten in staat de zeven competenties op bachelorniveau te realiseren. De leerarrangementen zijn goed opgebouwd, met vakken die elkaar ondersteunen. De stage-inzet kent een goede opbouw, groeiend in complexiteit en verantwoordelijkheid. De opleiding zorgt er via verschillende mechanismen voor dat het programma actueel blijft. De werkveldcommissie speelt hierin een relevante rol. De gehanteerde werkwijze, waarbij er kleinschalige 'innovatiepilots' worden gestart, vindt het panel een mooi mechanisme tot vernieuwing.

Het programma kent een zichtbare profilering en sluit aan bij de regionale behoefte. De opleiding kenmerkt zich door een stevige onderzoekslijn, gedreven docenten met zowel inhoudelijke als onderwijskundige expertise, goede studiebegeleiding en uitstekende onderwijs- en sportvoorzieningen. Dit bij elkaar optellend komt het panel tot het oordeel 'goed' voor standaard 2.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Systeem van toetsen en beoordelen

Het Toetsbeleid LO 2013-2018 vormt de basis voor het toetssysteem van de lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding. De opleiding maakt gebruik van de 'Piramide van Miller' die uitgaat van het principe dat naarmate een student verder in de opleiding komt hij meer in complexe praktijksituaties wordt getoetst. Dit komt overeen met de niveauopbouw in de opleidingscompetenties.

Toetsing van de praktijkvakken is op de ALO's een punt van aandacht. De vraag die deze opleidingen zichzelf en elkaar stellen, is op welk niveau de studenten zelf bepaalde sportvaardigheden moeten kunnen uitvoeren. Fontys Sporthogeschool kiest ervoor studenten te beoordelen aan de hand van vooraf vastgestelde indicatoren (criteria). Binnen een bewegingsdomein (bv. zwemmen of atletiek) mogen studenten resultaten in een studiejaar compenseren. Zij moeten echter wel minimaal een 5 per onderdeel behalen met een gemiddelde van een 5,5 voor alle onderdelen van dat bewegingsdomein.

Validiteit, betrouwbaarheid en transparantie

Op verschillende manieren zorgt de opleiding ervoor dat de toetsen betrouwbaar, valide en transparant zijn:

- Het door de opleiding opgestelde CPOTS-schema borgt dat iedere competentie in meerdere leerarrangementen aan bod komt en op diverse manieren wordt getoetst.
- De relatie tussen de competenties, indicatoren en beoordelingscriteria is vastgelegd in de studiehandleidingen van de verschillende leerarrangementen en deze zijn beschikbaar via de digitale leeromgeving.
- Er wordt gebruik gemaakt van een mix aan toetsvormen, waaronder kennistoetsen, vaardigheidstoetsen, stages, beroepsproducten, onderzoeksopdrachten en individuele- en groepsopdrachten.
- Competenties worden op verschillende niveaus en op verschillende manier getoetst, waarmee de validiteit wordt geborgd.
- Elke toets die wordt opgesteld, wordt vooraf door een collega gecontroleerd en gaat bovendien voor afname ter controle naar de toetscommissie. De toetsen worden voorzien van een antwoordmodel.
- De criteria voor de beoordeling, weging en cesuurbepaling van kennistoetsen zijn vastgelegd. Voor de beoordeling van beroepsproducten zijn deze criteria in ontwikkeling.
- De opleiding maakt gebruik van het anti-plagiatprogramma Ephorus.
- Bij groepswork let de beoordelaar op de individuele inbreng van de studenten en geeft waar nodig individuele cijfers.
- De beoordeling van stages en het praktijkonderzoek gebeurt altijd door twee beoordelaars (vier-ogenprincipe). Komen de twee beoordelaars niet tot een eenduidig oordeel, dan wordt een derde beoordelaar ingeschakeld.

Examen- en toetscommissie

De examencommissie heeft als voornaamste opdracht de toetskwaliteit en het eindniveau van de opleiding te borgen. De examencommissie is FSH-breed opgezet en is opgebouwd aan de hand van beleidskamers. De algemene beleidskamer bestaat uit zes leden, onder wie een voorzitter, van beide bacheloropleidingen (SBE en LO) twee leden en een extern lid. De commissieleden zijn uitgekozen op basis van hun specialismen. Aldus zijn in de examencommissie o.a. kennis van toets- en beoordelen, wet- en regelgeving en onderzoek vertegenwoordigd.

Het externe commissielid is werkzaam bij de opleiding Verpleegkunde van Fontys in Eindhoven en is daar tevens lid van de examencommissie. Een lid van de examencommissie van FSH heeft tevens zitting in de examencommissie van de opleiding Verpleegkunde. Het panel vindt dit een mooie en waardevolle constructie, zeker gezien het feit dat beide opleidingen zeer sterk gericht zijn op de praktijk.

De lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding heeft een eigen beleidskamer, die bestaat uit een voorzitter, een secretaris en drie leden. Deze beleidskamer vergadert driewekelijks en bespreekt tijdens die vergaderingen de opleidingsspecifieke zaken.

De examencommissie opereert onafhankelijk van het managementteam, maar heeft in die richting wel een adviserende rol. De voorzitter van de examencommissie spreekt één keer per zes weken met de directeur van Fontys Sporthogeschool.

De toetscommissie hangt onder de curriculumgroep. De voorzitter van de toetscommissie is tevens lid van de curriculumgroep en fungeert als 'linking pin'. De toetscommissie brengt verslag uit aan de examencommissie.

De taak van de toetscommissie is de toetskwaliteit te bewaken en dit doet zij onder andere door toetsen vóór afname te controleren. De examencommissie controleert achteraf door middel van steekproeven of de toetsing goed is verlopen. Ook de lector speelt hierin een rol. Hij voert jaarlijks een steekproef uit op de kwaliteit van de afstudeeronderzoeken.

Het panel constateert dat de examen- en toetscommissie, zowel in tijd als scholing, voldoende is geëquipeerd om haar werkzaamheden naar behoren uit te voeren. De examencommissie heeft een aantal duidelijke en weloverwogen keuzes gemaakt in haar agenda.

Het panel heeft het jaarverslag van de examencommissie ingezien. Het is over het algemeen een open en duidelijk verslag, maar het panel wil de commissie wel meegeven in het vervolg ook een kwalitatieve reflectie op het gerealiseerd eindniveau op te nemen in het jaarverslag. Dit geeft de opleiding zicht op de longitudinale ontwikkeling van het eindniveau.

Uitfasering POLO en deeltijd

Op dit moment zijn in de POLO- en in de deeltijdopleiding nog tussen de 25 en 40 studenten. In de POLO-variant zitten studenten die nog toetsen moeten maken uit jaren die al niet meer worden aangeboden. Deze studenten maken de oude toetsen, maar het afstuderen gebeurt op het 'nieuwe' niveau. Dat betekent dat deze studenten moeten voldoen aan dezelfde criteria als de voltijdstudenten die nu afstuderen.

Deeltijdstudenten kunnen lessen volgen via het reguliere curriculum en zij gaan tevens mee in de reguliere wijze van toetsing. Hiermee beoogt de opleiding de kwaliteit van toetsing en het niveau van de opleiding in al haar varianten te borgen, ongeacht het wel of niet uitfaseren van een variant. Het panel vindt dit een goede keuze van de opleiding en constateert dat er ten aanzien van de uitfaserende varianten sprake is van een zorgvuldig en proactief beleid.

Afstuderen

De opleidingscompetenties worden op eindniveau afgetoetst via de eindstage (21 EC) en het afstudeeronderzoek (9 EC). Het auditpanel heeft op basis van de overzichtslijst van de afgestudeerden van de afgelopen twee studiejaar achttien afstudeerdossiers van studenten beoordeeld, bestaande uit de beoordeling van de afstudeerstage en het afstudeerwerkstuk. Het panel heeft bij de scriptiekeuze gekeken naar een verdeling tussen afstudeerwerken met hogere en lagere cijfers en tevens naar afstudeerrichting.

Over het algemeen kan het panel zich vinden in de beoordelingen door de opleiding. De stagebeoordelingen zien er over het algemeen goed en de juiste handelingen worden behandeld en beoordeeld. Wel ontbreekt het soms aan kwalitatieve feedback op het beoordelingsformulier, ingevuld door beoordelaars.

Het panel vraagt de opleiding aandacht te besteden aan de traceerbaarheid van de weging en daarmee de totstandkoming van een oordeel. Voor het panel is het onduidelijk hoe het uiteindelijke cijfer tot stand komt. Ook de feedback op de beoordelingsformulieren is beperkt. De docenten geven aan dat de student tijdens het eindgesprek veel feedback krijgt, maar voor de traceerbaarheid van het beoordelingsproces acht het panel het wenselijk deze feedback ook op te nemen op het beoordelingsformulier.

Het afstudeeronderzoek resulteert in een onderzoeksartikel, presentatie en verdediging. De studenten kunnen kiezen uit een aantal thema's, waaronder motorisch leren, didactische werkvormen, beoordelen, zorgleerlingen en vergroten van motivatie door LO. Deze thema's worden periodiek in de klankbordbijeenkomsten met het werkveld getoetst op relevantie voor de praktijk. Het praktijkonderzoek bestaat uit een aantal stappen:

- A. Probleemanalyse / probleemstelling → Go / No Go besluit
- B. Literatuuronderzoek → Go / No Go besluit
- C. Methode en interventie → Go / No Go besluit
- D. Voorlopig onderzoeksverslag → Advies
- E. Definitief onderzoeksverslag → Cijfer
- F. Posterpresentatie en verdediging → Cijfer

Bij de stappen A t/m D wordt de student begeleid door een docent (afstudeerbegeleider). De beoordeling (stap E en F) wordt uitgevoerd door twee onafhankelijke beoordelaars. Dit betekent dat de begeleidende docent niet betrokken is bij de beoordeling. De beoordeling wordt uitgevoerd door een docent uit het onderzoeksteam en een beoordelaar die kennis heeft van het onderwerp waarop de student afstudeert. Dit kan zowel een docent van Fontys Sporthogeschool zijn, als een iemand vanuit het werkveld of van een andere ALO. Het panel vindt dit een goede constructie.

Het panel is een aantal stevige onderzoeksartikelen tegengekomen, maar tevens heeft het één van de werken als onvoldoende beoordeeld. In het betreffende artikel worden conclusies getrokken, die niet getrokken mogen én kunnen worden als je geen statistische toets gebruikt. De student trekt conclusies op basis van gemiddelden, maar houdt daarbij geen rekening met de spreiding. Daarnaast raadt het panel de opleiding aan studenten te verplichten de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek te behandelen in het verslag zelf en dit niet te 'verstoppen' in de bijlagen, zoals bij enkele verslagen het geval was.

De opleiding kiest er op dit moment bewust voor om de studenten geen statistische toetsen te laten uitvoeren. Het argument van de opleiding voor deze keuze is plausibel; studenten leren een 'trucje' zonder werkelijk te beseffen wat ze aan het doen zijn. Echter, studenten dienen wel te beseffen dat verschillen tussen gemiddelden pas geduid kunnen worden als de spreiding (standaarddeviatie) rondom dat gemiddelde bekend is. Het aanleren van het berekenen en interpreteren van effect sizes (bv. Cohen's d) zou een goede stap voorwaarts zijn.

Werkveld

Tijdens de audit sprak het panel met enkele vertegenwoordigers vanuit het werkveld en met een aantal alumni. Zij geven allen aan dat de afgestudeerden goed zijn toegerust om aan de slag te gaan in de praktijk. Ze merken op dat de studenten de afgelopen jaren kritischer zijn geworden en bovendien goed zijn geëquipeerd om aan de slag te gaan als combinatie-functionaris.

Weging en Oordeel

Gelet op de passende toetssystematiek, de naar behoren functionerende examen- en toetscommissie, en daarbij ook in overweging nemende de onvoldoende scriptie en de niet volledig transparante wijze van becijfering van de afstudeerwerken, komt het panel tot het oordeel 'voldoende' voor standaard 3.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Met het landelijke opleidingsprofiel en het landelijk beroepsprofiel als uitgangspunt, beschikt de opleiding over een relevante set van beoogde eindkwalificaties, verder uitgewerkt in beroepsspecifieke situaties en indicatoren. Hiermee stelt de opleiding studenten in staat na hun studie succesvol aan de slag te gaan in de beroepspraktijk. Het profiel van de opleiding, gericht op didactiek en pedagogiek en met het kind als uitgangspunt, is passend bij de landelijke ontwikkelingen.

Het programma is samenhangend, studeerbaar, actueel, gericht op de praktijk en sluit aan bij de behoeften in het regionale werkveld. Onderzoek is verankerd in alle jaren van de opleiding en op een dusdanige wijze vormgegeven dat het zeer goed toepasbaar in en van meerwaarde is voor de beroepspraktijk. De opleiding beschikt over een gemotiveerd en goed geëquipeerd docentenkorps, dat het curriculum op enthousiaste wijze tot uitvoer kan brengen. Het gebouw en de (sport)faciliteiten zijn van uitstekende kwaliteit.

De opleiding hanteert een functionele en valide mix aan toetsvormen, passend bij dit type opleiding. De examencommissie en de toetscommissie voeren hun taken op gepaste wijze uit en zijn 'in control'. Het panel is over het algemeen tevreden over de kwaliteit van de afstudeerdossiers, maar aandacht voor het uitvoeren van statistische toetsen is noodzakelijk evenals als de transparantie van de beoordelingsformulieren.

Het panel geeft een 'goed' voor standaard 1 en 2 en een 'voldoende' voor standaard 3. Met inachtneming van de regels van de NVAO, komt het panel voor de opleiding als geheel tot het oordeel 'voldoende'.

Het panel adviseert de NVAO om de hbo-bacheloropleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding van Fontys Hogescholen opnieuw te accrediteren voor een periode van zes jaar.

6. AANBEVELINGEN

Mbo-studenten

Studenten die een mbo-opleiding Sport & Bewegen niveau 4 hebben gevolgd, komen in aanmerking voor een instroomprogramma dat uitmondt in een advies over of de betreffende student in het eerste of beter in het tweede jaar kan starten.

Tijdens het tweede jaar lopen de studenten stage in het voortgezet onderwijs. Vervolgens maken de studenten aan het begin van het derde jaar hun keuze voor een afstudeerrichting. Op dat moment hebben de studenten die van het mbo komen en in het tweede jaar zijn gestart, nog geen lesgegeven in het basisonderwijs. Ondanks dat zij op het mbo wel kennis hebben gemaakt met lesgeven in het basisonderwijs, heeft dit een andere vorm dan op het hbo.

Het panel wil de opleiding dan ook meegeven na te denken over de mogelijkheden de mbo-studenten die instromen in het tweede jaar in een eerder stadium stage te laten lopen in het basisonderwijs. En, hierop aansluitend, raadt het panel de opleiding aan alle studenten in de propedeuse een complete beroepsoriëntatie mee te geven en studenten daartoe in het eerste jaar al kennis te laten maken met het voortgezet onderwijs.

Excellentieonderwijs

Tijdens het gesprek met studenten kwam naar voren dat de mogelijkheden tot het aangaan van extra uitdagingen binnen het onderwijsprogramma, beperkt zijn. Studenten gaven aan dat de SLB'er meedenkt in het zoeken van extra uitdagingen, die bijvoorbeeld zijn gelegen in het behalen van een ski- en of klimdiploma, het organiseren van kampen of het op uitwisseling gaan naar onder andere Roemenië. Volgens de studenten is het niet heel makkelijk om uitdagingen te vinden. Vanuit dat perspectief wil het panel de opleiding vragen na te denken over het ontwikkelen van een excellentieprogramma, dat studenten buiten het reguliere programma om kunnen volgen. Het aanbieden van een apart programma om alvast studiepunten te vergaren voor een aansluitende master, kan gemotiveerde studenten extra uitdaging bieden en bevordert tevens de doorstroom naar de eigen Master Sport.

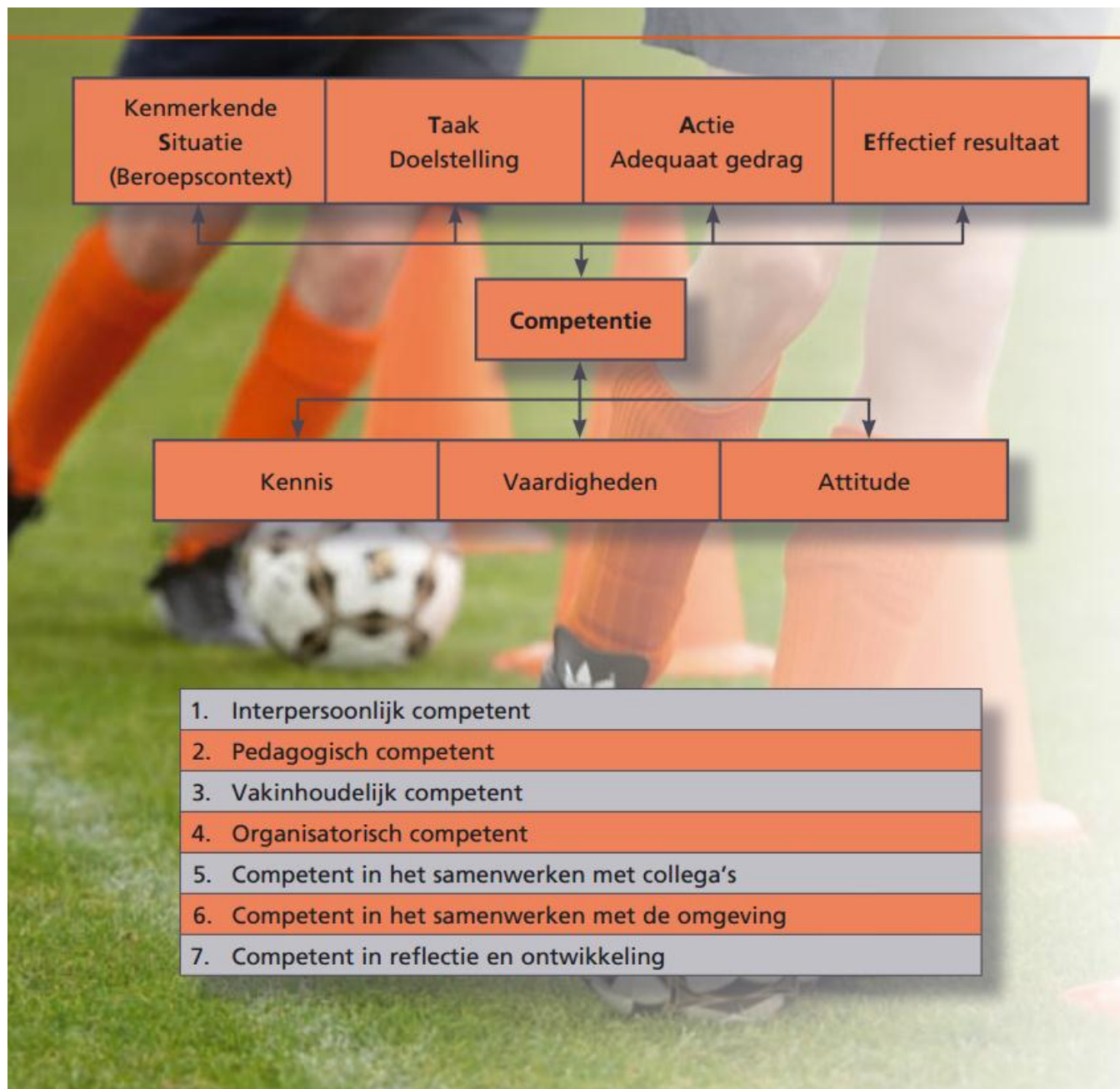
Video-opnamen ten behoeve van case studie

In scripties die een case studie beschrijven, lijkt wat gemakkelijk over de optie heengestapt te worden om gebruik te maken van video-opnamen. In het kader van privacy wordt aangegeven dat scholen hiermee niet akkoord gaan. Video-opnamen stellen studenten in staat om rijkere data te verzamelen dan live observaties. Live observaties zijn vluchtig en minder betrouwbaar en controleerbaar (bijvoorbeeld door de begeleider). Het gevolg is dat studenten vaak niet verder komen dan het turven van een beperkt aantal doelgedragingen. Hierdoor wordt de kritische reflectie op de onderzoeksresultaten gehinderd. Het panel is ervan overtuigd dat scholen (en ouders) akkoord zullen gaan met video-opnames wanneer er een duidelijk protocol wordt opgezet, waarin vertrouwelijkheid en veiligheid van data wordt benadrukt en waarin wordt opgenomen dat de opnamen worden vernietigd na afronding van de studie. Immers, de methodiek heeft tot doel het onderwijs en welzijn van het betreffende kind in de case studie te verbeteren. En video-opnamen hebben in dat verband een grote toegevoegde waarde.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. Beoogde eindkwalificaties	Goed
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Goed
Standaard 3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende
Algemeen eindoordeel	Voldoende

BIJLAGE II Opleidingsspecifieke eindkwalificaties

Interpersoonlijk competent

De docent bewegingsonderwijs die interpersoonlijk competent is draagt zijn ideeën, meningen en informatie over aan anderen door middel van verbale- en nonverbale communicatie en is in staat hierbij gebruik te maken van moderne ICT-toepassingen. Hij reageert tactvol en effectief op behoeften en gevoelens van anderen, en past taal en terminologie aan op verschillende niveaus.

OPLEIDINGSCOMPETENTIES - BESCHRIJVING PER NIVEAU

HOEDFASBEREIKVAAM NIVEAU	AFSTUDEERBEREIKVAAM NIVEAU	STADIEREIKVAAM NIVEAU
De student onderkent het belang van een prettig leef- en werkklimaat dat een vriendelijke en coöperatieve sfeer bevordert. De student maakt contact met leerlingen/deelnemers, begeleiders en medestudenten en handelt en beheerst hierbij elementaire communicatie vaardigheden. Hij opereert meestal met controle vooraf, onder verantwoordelijkheid van een vakvolwassen functionaris binnen een eigen team of in een overzichtelijke externe enkelvoudige relatie.	De student opereert aan de hand van interpersoonlijke communicatie met bijsturing vanuit overleg (coaching). De werkzaamheden vinden plaats binnen een multidisciplinair team, onder verantwoordelijkheid van een vakvolwassen functionaris. Hij beheerst enkele professionele communicatievaardigheden.	De student opereert vanuit een samengeteld handelen binnen een multidisciplinair team dan wel in relatie met de externe beroepsomgeving. Hij beheerst diverse professionele communicatievaardigheden en past deze zelfstandig toe. Hij voert de werkzaamheden uit onder eigen verantwoordelijkheid, met advies op afstand door een vakvolwassen functionaris.
Dit alles onder begeleiding	Dit alles met toezicht en onder begeleiding	
Maat actief contact met individuele en groepen leerlingen.	Onderhoudt formeel en informeel contact met individuele leerlingen binnen de context van de school.	Gaat professionele, persoonlijke relaties aan met individuen en groepen.
Is in staat om gevoelens en gedragspatronen van anderen te signaleren.	Houdt rekening met gevoelens en gedragspatronen van anderen in voorkomende situaties.	Is in staat om adequaat en effectief te handelen naar en sturing te geven aan de gevoelens en gedragspatronen van anderen.
Wisselt op eigen initiatief informatie en inzichten uit met anderen.	Is in staat om relevante informatie en inzichten te delen.	Managet communicatieprocessen.
Gaat op een gepaste wijze gesprekken met anderen aan.	Zet gesprekstechnieken op bewuste, gepaste wijze in.	
Beheerst de Nederlandse taal in woord en geschrift, kiest het meest effectieve communicatiemedium en past dit op adequate wijze toe.	Weet communicatie aan te passen aan de kenmerken van de te bereiken doelgroep.	Is in staat om op een effectieve, resultaatgerichte manier te communiceren.
Gebruikt moderne (ict) toepassingen bij het communiceren met de doelgroep(en).		
Zorgt voor een juiste houding, presentatie en representatief voorkomen.	Weet het effect van eigen gedrag en presentatie op anderen te benoemen en in te zetten.	
Formuleert tijdig en duidelijk de verwachtingen/ doelen naar anderen.	Destilleert vanuit eenvoudige vraagstukken verwachtingen/ doelen.	Drukt complexe vraagstukken helder, eenduidig en gestructureerd uit en weet deze naar verwachtingen/doelen te vertalen.
Is in staat om op actieve en adequate wijze externe (informatie) bronnen te raadplegen.	Past kennis en expertise uit externe bronnen actief toe.	Wisselt kennis en expertise uit met anderen.

Pedagogisch competent

De (ortho)pedagogische competente docent bewegingsonderwijs helpt de, aan hem toevertrouwde, leerlingen/deelnemers om zelf vorm te geven aan hun eigen ontwikkeling tot een authentieke, individuele, sociaal en moreel mondige persoon. Hij biedt de leerlingen/deelnemers in een veilige leer- en werkomgeving houvast en structuur bij de keuzes die zij moeten maken en hij bevordert dat zij zich verder kunnen ontwikkelen.

HOOFDASPECTENVAAM NIVEAU	AFSTUDEERBENVAAM NIVEAU	STARTENVAAM NIVEAU
De student onderscheidt het belang van een veilige leer- en werkomgeving die zelfstandigheid en verantwoordelijkheid bevordert. De student heeft een beeld van de leerling (b.v. bewegingsvermogen en vormen van structuur- en hulpbehoefte bij kinderen). Hij bewaakt de sfeer in een kleine, normale groep leerlingen. Hij verworft zijn opvattingen en vanuit welke normen en waarden hij daar vorm aan geeft.	De student heeft een beeld van het sociale klimaat binnen een groep leerlingen en verbetert met behulp van de leraar het leer- en werkklimaat door de situatie te analyseren en een aanpak te kiezen. Verder heeft de student een duidelijk beeld van individuele leerlingen en de zorgstructuur. Hij benoemt de meest voorkomende, alledaagse ontwikkelings- en gedragsproblemen en verleent steun aan deze leerlingen. Hij verworft zijn opvattingen en vanuit welke normen en waarden hij daar vorm aan geeft.	De student heeft een duidelijk beeld van de sociale verhoudingen en het sociale klimaat binnen een groep (leerlinge) leerlingen, analyseert deze en handelt zelfstandig op basis van de beschikbare gegevens. Verder heeft hij een goed beeld van de individuele leerlingen, signaleert eventuele ontwikkelings- en/of gedragsproblemen en diagnosticeert deze met hulp. Hij begeleidt deze leerlingen en evalueert de gekozen aanpak (met coaching).
Dit alles onder begeleiding	Dit alles met toezicht en onder begeleiding	
Handelt in zijn omgang met leerlingen op basis van geldende normen en waarden en toont voorbeeldgedrag.	Verantwoordt normen en waarden, bespreekt deze met leerlingen en draagt deze uit.	Creeert situaties om normen en waarden bij leerlingen te bevestigen.
Spreekt leerlingen tijdens bewegingsactiviteiten aan op besproken regels en afspraken.		
Handelt in zijn omgang met leerlingen op basis van wederzijds respect.	Ziet er op toe dat leerlingen en docenten elkaar respectvol behandelen.	Biedt een veilig klimaat waarin leerlingen en docenten elkaar respectvol behandelen.
Herkent groepsprocessen tijdens bewegingsactiviteiten.	Herkent groepsdynamische processen en speelt hier op in tijdens de bewegingsactiviteiten.	Beïnvloedt en stuurt op een planmatige, verantwoorde wijze het sociale klimaat in een groep.
Is zich bewust van zijn pedagogische verantwoordelijkheid tijdens het realiseren van bewegingsactiviteiten.	Is zich bewust van zijn pedagogische opvattingen en handelt daar naar.	Verantwoordt zijn pedagogische opvattingen en de gekozen aanpak.
Toont vertrouwen in de capaciteiten van leerlingen.	Gebruikt de inbreng en mogelijkheden van (individuele) leerlingen in het ontwikkel- en leerproces.	Gebruikt op systematische wijze de input en mogelijkheden van (individuele) leerlingen.
Daagt leerlingen uit tot leren.		
Stelt verschillen tussen leerlingen vast.	Houdt rekening met de verschillen in mogelijkheden van het kind.	Begeleidt leerlingen bij de individuele ontwikkeling.
Signaleert ontwikkelings-, gedrags- en fysiek/pathologische problemen bij leerlingen.	Kent en herkent ontwikkelings-, gedrags- en fysiek/pathologische problemen bij leerlingen en handelt daarnaar.	Gaat op adequate (planmatige) wijze om met leerlingen met ontwikkelings-, gedrags- en fysiek/pathologische problemen en verwijst zo nodig door.
Heeft oog voor zorgleedelingen tijdens de les en bespreekt dit met zijn begeleider(s).	Heeft inzicht in de zorgstructuur in de school en handelt volgens de afspraken die daarbinnen gemaakt worden.	

Vakinhoudelijk en -didactisch competent

Een vakinhoudelijk en didactische competente docent bewegingsonderwijs handelt op basis van kennis op het gebied van bewegen. Hij creëert gestructureerde, veilige bewegingssituaties waarin het leren, oefenen en toepassen van bewegingsgedrag gestimuleerd, uitgelokt en geëconomiseerd wordt. Waarbij de aangeboden bewegingssituaties aansluiten op het (individuele) niveau van de leerling.

HOOFDVASERWAAM NIVEAU De student beheerst de basale kennis en vaardigheden van het vak. Hij ontwerpt, voert uit en evalueert, onder begeleiding, een les(deel) van het bewegingsonderwijs of bewegingsactiviteit voor een groep. Door organisatie en eenvoudige, methodisch opgebouwde oefenstof wordt bewegingsgedrag gestimuleerd, uitgelokt en richting gegeven. Dit vindt plaats in een veilige leeromgeving in de breedste zin van het woord.	ALLES ONDER BEGELEIDING Dit alles onder begeleiding	ALLES MET TOEZICHT EN ONDER BEGELEIDING Kent en herkent het theoretisch didactische kader in lesgeefsituaties en plaatst de methodische lijnen in het juiste perspectief.	STADIERKVAAM NIVEAU De student staat boven de leerstof. Hij ontwerpt, voert uit, evalueert en verantwoordt zelfstandig onderwijsleer- of bewegingsactiviteiten die recht doen aan verschillen tussen leerlingen met aandacht voor differentiatie en gevarieerde werkvormen. De gerichte keuze van de didactische componenten draagt bij aan het stimuleren, uitlokken, economiseren en richting geven van bewegingsgedrag. Dit vindt plaats in een veilige leeromgeving in de breedste zin van het woord.
Maaft gebruik van eenvoudige methodische en didactische kennis en vaardigheden.	Bereidt eenvoudige bewegingssituaties op basis van het beoogde doel en de gegeven beginsituatie voor.	Ontwerpt en plant passende bewegingssituaties op basis van het beoogde doel en de beginsituatie.	Verantwoordt theoretische grondslagen van methodiek en didactiek en vertaalt deze naar de praktijk.
Instrueert en helpt leerlingen tijdens de uitvoering van eenvoudige bewegingsactiviteiten.	Evalueert en analyseert de uitvoering van de bewegingsactiviteit.	Onderwijst bewegingsactiviteiten, betreft iedereen actief bij het leerproces en geeft voldoende ontwikkelingsmogelijkheden.	Construeert en plant een passend en gevarieerd bewegingsaanbod.
Heeft ervaring in en kennis van (deel)bewegingen en kan deze beheerst en in standaard situaties demonstreren.	Heeft kennis en inzicht in theorieën uit de gedragswetenschappen.	Evalueert en analyseert de leerresultaten en het leerproces van de geboden bewegingsactiviteit(en) en past deze waar nodig aan.	Verzorgt passende, gevarieerde complexe onderwijsleersituaties en biedt daarbij onderwijs op maat.
Heeft kennis en inzicht in theorieën uit medisch-biologische wetenschappen.	Heeft kennis van (deel)bewegingen en kan deze analyseren.	Houdt bij het ontwerpen en uitvoeren van activiteiten rekening met verschillende theorieën uit de gedragswetenschappen.	Evalueert en analyseert de leerresultaten en het leerproces van de geboden bewegingsactiviteit(en) en kan hier op adequate wijze naar handelen.
Ondersteunt de veiligheid van leerlingen door gebruik van eenvoudige hulpverleningstechnieken.	Heeft kennis van (deel)bewegingen en kan deze analyseren.	Houdt bij het ontwerpen en uitvoeren van activiteiten rekening met verschillende theorieën uit medisch-biologische wetenschappen.	Heeft ruime ervaring in en kennis van sport en bewegingsuitvoeringen en kan deze in verschillende situaties uitvoeren.
Controleert en corrigeert voortdurend, tijdens de uitvoering van de activiteit, de omgevingsfactoren en het functioneren van de (individuele) leerling in het kader van veilig bewegen.	Ondersteunt de veiligheid van leerlingen door gebruik van eenvoudige hulpverleningstechnieken.	Borgt veiligheid van het leerproces van leerlingen door gebruik van hulpverleningstechnieken.	Past verschillende theorieën uit de medisch-biologische wetenschappen verantwoord en geïntegreerd toe.
Zet spormaterialen op methodisch-didactische wijze in.	Is in staat om levensreddende handelingen toe te passen.	Is in staat om eerste hulp bij sportongevallen te verlenen.	Kan (deel)bewegingen en (motorische) leerprocessen gericht beïnvloeden en biedt daarbij onderwijs op maat.
Is op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en trends op het gebied van sport en bewegen.	Is op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en trends op het gebied van sport en bewegen.	Past nieuwe (toonaangevende) ontwikkelingen en trends op het gebied van sport en bewegen toe in de werksituatie.	Controleert en corrigeert voortdurend, de (juridische) randvoorwaarden in het kader van aantrekkelijk, veilig bewegen.
Raadpleegt anderen om de kwaliteit van het beweegaanbod te verhogen.	Is op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en trends op het gebied van sport en bewegen.	Kent en herkent de verschillende methoden van (toegepast) onderzoek en past deze adequaat toe.	Ontwikkelt nieuwe producten en innoveert bestaande producten.
			Vertaalt en verantwoordt theoretische en conceptuele grondslagen van toegepast onderzoek naar een product.

Organisatorisch competent

De organisatorisch competente docent bewegingsonderwijs bepaalt prioriteiten, geeft de benodigde acties, tijd en middelen aan om binnen een ordelijke, taakgerichte leeromgeving doelstellingen te bereiken.

HOOFDASBEKWAAM NIVEAU	AFSTUDIERBEKWAAM NIVEAU	STARTBEKWAAM NIVEAU
De student opereert meestal met controle vooraf, onder verantwoordelijkheid van een vakvolwassen functionaris binnen een eigen team of in een overzichtelijke externe-erkendvoudige relatie. De werkzaamheden zijn eenvoudig en hebben betrekking op tijdsvolgorde handelen. De student ordent de te gebruiken middelen en materialen en maakt deze toegankelijk voor de leerlingen en begeleiders.	De student hanteert bruikbare vormen van time- en taakmanagement. Hij richt de leerwerkrumte op een veilige, doelmatige manier in en stemt activiteiten en leeromgeving op elkaar af waarbij hij ruimte biedt aan de leidingendeelnemers. De werkzaamheden vinden plaats binnen een multidisciplinair team, onder verantwoordelijkheid van een vakvolwassen functionaris met toetsing en coaching achteraf.	De student opereert vanuit een samengesteld handelen binnen een multidisciplinair team dan wel in relatie met de externe beroepsomgeving. De student voert de werkzaamheden uit onder eigen verantwoordelijkheid, met advies op afstand door een vakvolwassen functionaris. De werkzaamheden en de gevolgen daarvan hebben impact op de student zelf, de organisatie, de leerling en de omgeving.
Dit alles onder begeleiding	Dit alles met toezicht en onder begeleiding	
Organiseert eenvoudige geplande onderwijs-/bewegingsactiviteiten.	Organiseert onderwijs-/bewegingsactiviteiten en improviseert indien nodig bij onvoorziene omstandigheden.	Organiseert eenvoudige onderwijs-/bewegingsactiviteiten en gaat flexibel en accuraat om met onverwachte situaties.
Verhoogt de kwaliteit van de organisatie van bewegingsactiviteiten aan de hand van (gegeven) methode(n) van plannen, uitvoeren, evalueren en bijstellen.	Kent en herkent verschillende methoden van het plannen, uitvoeren, evalueren en bijstellen van werkzaamheden en past deze adequaat toe om de kwaliteit van de organisatie van bewegingsactiviteiten te verhogen.	Beheerst het continue proces van het plannen, uitvoeren, evalueren en bijstellen van de werkzaamheden op organisatieniveau en past dit toe om de kwaliteit ervan te verhogen.
Maakt gebruik van gegeven methode(n) van projectmanagement bij het uitvoeren van een project.	Kent en herkent verschillende methoden van projectmanagement en past deze adequaat toe bij het uitvoeren van een project.	Voert elk project uit op basis van de voor dat project meest optimale methode van projectmanagement.
Maakt afspraken binnen een projectplan/organisatie.	Stuurt medewerkers op betreffende taken en verwachte resultaten binnen een projectplan/organisatie aan.	Past, afhankelijk van de situatie, binnen een projectplan/organisatie de juiste leiderschapstijlen, managementrollen en managementtechnieken toe.
Neemt verantwoordelijkheid voor de taken binnen een projectplan/organisatie.		
Orienteert zich bij de organisatie van een (deel)project op organisatorische en juridische aspecten zoals aansprakelijkheid, personeel, fiscaliteit en vergunningen.	Is op de hoogte van organisatorische en juridische richtlijnen, randvoorwaarden en regels die gelden voor het opzetten en uitvoeren van een sport- en/of beweegactiviteit/ project.	Past algemene wet- en regelgeving toe t.a.v. sportaccommodatiebeheer, sportevenementenorganisatie en sportverenigingen bij het voeren van projectmanagement/operationeel management en betreft deze in het maken van keuzes.
Gebruikt sportmaten op eigenlijke en veilige wijze.	Voert het (bestaande) beheerplan van materialen en sportaccommodatie uit.	Stelt een beheer- en onderhoudsplan op van een sportaccommodatie.

Competent in samenwerken met collega's

De docent bewegingsonderwijs die competent is in het samenwerken met collega's, zet zich in om samen met collega's resultaten te bereiken en daarmee bij te dragen aan een gezamenlijk doel. Hij denkt en handelt vanuit gemeenschappelijke belangen waarbij het belang van de leerling een centrale rol in neemt.

HOOFDASBEERWAAM NIVEAU	AFSTUDEERBEERWAAM NIVEAU	STADIERBEERWAAM NIVEAU
De student onderkent het belang van goede werkhoudingen met medestudenten en begeleiders. Hij geeft en ontvangt feedback en laat zien wat hij hiermee doet. Hij neemt deel aan (intervisie)bijeenkomsten	De student neemt actief deel aan de werkzaamheden van een team binnen de school en werkt volgens de afspraken van de school. Verder neemt hij deel aan (intervisie-)bijeenkomsten e.a.	De student neemt zelfstandig en actief deel aan verschillende vormen van overleg binnen de school. Te denken valt aan vooroverlegvergaderingen, teamoverleg, studie(middelen), overlegmomenten m.b.t. handlingsplannen, etc. Hij geeft en ontvangt collegiale consultatie en intervisie
Dit alles onder begeleiding	Dit alles met toezicht en onder begeleiding	
Vraagt hulp en biedt hulp aan medestudenten.	Vraagt hulp en biedt hulp aan vakcollega's.	Vraagt hulp en biedt hulp aan collega's.
Toont respect voor het werk, de deskundigheid en initiatieven van collega's.	Geeft en ontvangt collegiale consultatie en intervisie.	Wisselt op een open wijze visie, kennis, vaardigheden en expertise uit met collega's.
Staat open voor de mening van collega's.	Gedrukt het team als klankbord.	
Draagt verantwoordelijkheid voor de taken.	Neemt verantwoordelijkheid voor de taken.	Ziet werk, neemt (ongevraagd) verantwoordelijkheid voor taken (van anderen).
Overlegt met collega's over de invulling van het sport- en bewegingsaanbod.	Neemt volgens afgesproken procedures op een constructieve wijze deel aan werkoverleg binnen de vakgroep.	Neemt op een constructieve en initiatiefrijke wijze deel aan werkoverleg en ontwikkeling van de school/het team.
Verwoordt en bespreekt zijn opvattingen en werkwijze ten overstaan van medestudenten.	Verwoordt en bespreekt zijn opvattingen en werkwijze ten overstaan van collega's.	Verantwoordt en bespreekt zijn professionele opvattingen, werkwijze en benadering aan collega's.
Levert een herkenbare bijdrage bij de ontwikkeling en uitvoering van activiteiten.	Stelt teambelang boven eigen belang.	Draagt opvattingen, werkwijze en benaderingen van de school, samen met collega's, op professionele wijze uit.
Is op de hoogte van de algemene (school)regels en procedures en handelt overeenkomstig binnen de lesituatie.	Kan samen met collega's activiteiten initiëren op basis van (externe) trends en ontwikkelingen.	Kan ontwikkelingen vertalen naar doelstellingen en concrete projecten, die aansluiten op het bestaande beleid van een organisatie.
	Draagt samen met collega's zorg voor algemene (school)regels, procedures en vorderingen van leerlingen en betreft indien noodzakelijk collega's daar bij.	Participeert actief binnen de (zorg)structuur van de school.

Competent in samenwerken met de omgeving

De docent bewegingsonderwijs legt onderhoudt en maakt gebruik van, contacten met relevante personen, dienstverleners, organisaties, bedrijven, instellingen en overheden in de omgeving.

HOEDJASBERKWAAM NIVEAU	AESTUDIEBERKWAAM NIVEAU	STARTBERKWAAM NIVEAU
De student onderkent het belang van contacten met de externe beroepsomgeving. Daar waar mogelijk verkent hij de omgeving en maakt daarbij gebruik van de bestaande contacten t.b.v. eenvoudige activiteiten (bijvoorbeeld sportdagen)	De student is betrokken bij overlegssituaties met de externe beroepsomgeving. De student verkent de omgeving van de school en brengt deze in kaart. Hij legt contacten en maakt gebruik van de bestaande contacten t.b.v. begeleidings-, onderwijs- of naschoolse activiteiten (bijvoorbeeld gemeente, ggd, etc)	De student neemt zelfstandig en actief deel aan overlegssituaties met de externe beroepsomgeving. De student verkent de omgeving van de school en brengt deze in kaart en breidt deze mogelijk uit. Hij treedt actief en herkenbaar naar buiten. Te denken valt bijvoorbeeld aan schoolsportprojecten, gemeente, ggd, etc.
Dit alles onder begeleiding	Dit alles met toezicht en onder begeleiding	
Verkent en beschrijft relaties van zijn school met andere belanghebbenden.	Verwoordt zijn opvattingen en werkwijze ten overstaan van anderen in de directe werkomgeving van de school.	Verantwoordt zijn professionele opvattingen, werkwijze en benadering aan ouders en andere belanghebbenden.
Verkent en legt contact met onderwijs, dienstverleners en overige ondersteunende instanties.	Zet kennis en contacten op het gebied van onderwijs, dienstverleners en overige ondersteunende instanties waar nodig in.	Draagt opvattingen, werkwijze en benaderingen van de school, samen met collega's, op professionele wijze uit.
	Wisselt – in het belang van de leerling – met anderen informatie uit en houdt rekening met privacyregels.	Maakt werkafspraken met collega instituten, dienstverleners en ondersteunende instanties.
Is in staat om een doelgroepanalyse te maken en op basis daarvan een gericht programma-aanbod samen te stellen.	Analysert motieven, behoeften en mogelijkheden van de doelgroep(en) en hanteert hierbij gegeven adequate (markt) onderzoeksmethoden en marketingtheorieën.	Is in staat om een netwerk op te bouwen en te onderhouden. Wisselt op een respectvolle wijze met ouders en andere belanghebbenden – in het belang van de leerling – informatie uit. Stelt een eenvoudig marketingbusinessplan op voor een product of dienst, ondersteund met een financiële paragraaf.

Competent in reflectie en ontwikkeling

De docent bewegingsonderwijs die competent is in reflectie en ontwikkeling, analyseert en evalueert zijn eigen kwaliteiten en leerpunten en werkt actief aan eigen ontwikkeling en die van het team.

HOOGDEBIJBEWERKWAAM NIVEAU De student werkt aan zijn persoonlijke professionele ontwikkeling. Het Zelf* (*van zelfassessment tot zelfregulatie) in relatie tot Anderen staat hiern op microniveau centraal. Het gaat hier om microtaken met intensieve studietoelichting en begeleiding om inzicht te krijgen in het functioneren van zichzelf.	AFSTUDEERBIJBEWERKWAAM NIVEAU De student werkt aan zijn persoonlijke professionele ontwikkeling. Het Zelf (eigen) in relatie tot Anderen staat hiern op micro en mesoniveau centraal. Er is een gedeeltelijke afname van begeleiding. De student illustreert leervragen met voorbeelden en ervaringen uit verschillende beroepskenmerkende situaties. Hij legt verbanden tussen theorie en praktijk.	STARTBIJBEWERKWAAM NIVEAU De student werkt aan zijn persoonlijke professionele ontwikkeling. Het Zelf (eigen) in relatie tot Anderen staat hiern op micro/ meso en macroniveau centraal. Er is een hoge mate van zelfstandigheid.
Dit alles met behulp van begeleiding	Dit alles met toezicht en hulp van zijn begeleider	Hij verwoordt zijn beroepsopvattingen en de wijze waarop hij daar vorm en inhoud aan geeft
Heeft inzicht in diverse vormen van leren m.b.v. theoretische modellen.	Past inzicht vanuit theoretische modellen van verschillende vormen van leren toe om kennis, vaardigheden en attitude (competenties) eigen te maken en te onderhouden.	Vormt en toetst eigen visie op leren en reflecteren aan de toekomstige beroepsuitoefening.
Reflecteert (op basis van aangereikte methoden) en betreft in zijn reflectie de feedback van anderen.	Reflecteert systematisch op eigen gedrag m.b.t. de toekomstige beroepsuitoefening (reflectie achteraf).	Managet reflectie achteraf.
Maakt als deelnemer kennis met reflectie in actie.	Reflecteert (denkt en handelt) in dezelfde situatie waardoor onmiddellijk leer-effect ontstaat (reflectie in actie).	Managet reflectie in actie.
Beschrijft de eigen kwaliteiten en beperkingen in relatie tot de competenties.	Beschrijft gericht op feitelijke situaties de eigen kwaliteiten en beperkingen in relatie tot de competenties..	Beschrijft gericht op de feitelijke situaties de eigen kwaliteiten en beperkingen en verantwoordt deze in het licht van de competenties.
Kan omgaan met onverwachte situaties; Past zich aan veranderende omstandigheden aan en verkent alternatieven.	Is flexibel; Past zich aan veranderende omstandigheden aan en beschikt over enkele alternatieven.	Is flexibel en stressbestendig; Past zich aan veranderende omstandigheden aan en beschikt over alternatieven.
Werkt op basis van reflecties op een planmatige wijze aan zijn eigen ontwikkeling.	Werkt op basis van reflecties op een planmatige wijze aan zijn eigen ontwikkeling.	Werkt op een zelfkritische, planmatige wijze aan zijn eigen ontwikkeling.

BIJLAGE III Schematisch overzicht opleidingsprogramma

Leerplanschema Opleiding Lichamelijke Opvoeding

LO-1

Periode 1		Periode 2		Periode 3		Periode 4	
LA Lesgeven in Basisonderwijs a	8 EC	LA Lesgeven in Basisonderwijs b	9 EC	LA Lesgeven in Basisonderwijs c	9 EC	LA Lesgeven in Basisonderwijs d	9 EC
LA Lesgeven - Vakdidactiek	3 EC	LA Lesgeven - Vakdidactiek	3 EC	LA Lesgeven - Vakdidactiek	3 EC	LA Lesgeven - Vakdidactiek	3 EC
LA Organiseren Sport- en Beweegaanbod & Kamp a	4 EC	LA Literatuuronderzoek	3 EC	LA Observeren & Beoordelen a	3 EC	LA Leerlingbegeleiding a	3 EC

LO-2

Periode 1		Periode 2		Periode 3		Periode 4	
LA Lesgeven in Voortgezet Onderwijs a	8 EC	LA Lesgeven in Voortgezet Onderwijs b	8 EC	LA Lesgeven in Voortgezet Onderwijs c	8 EC	LA Lesgeven in Voortgezet Onderwijs d	6 EC
LA Lesgeven - Vakdidactiek	4 EC	LA Lesgeven - Vakdidactiek	4 EC	LA Lesgeven - Vakdidactiek	4 EC	LA Lesgeven - Vakdidactiek	4 EC
LA Leerlingbegeleiding b	3 EC	LA Observeren & Beoordelen b	3 EC	LA Organiseren Sport- en Beweegaanbod b	3 EC	LA Leerlingbegeleiding c	3 EC
						Kamp b	2 EC

LO-3 Regulier Onderwijs

Periode 1		Periode 2		Periode 3		Periode 4	
Minor				LA Lesgeven in Voortgezet Onderwijs e	9 EC	LA Lesgeven in Voortgezet Onderwijs f	9 EC
				LA Lesgeven - Vakdidactiek	3 EC	LA Lesgeven - Vakdidactiek	3 EC
				LA Organiseren Sport- en Beweegaanbod c			3 EC
				Kamp c	2 EC	Bijdragen aan de organisatie	1 EC
			30 EC				

LO-4 Regulier Onderwijs

Periode 1		Periode 2		Periode 3		Periode 4	
LA Lesgeven in Voortgezet Onderwijs g	8 EC	LA Lesgeven in Voortgezet Onderwijs h	7 EC	Afstudeerstage			21 EC
LA Lesgeven - Vakdidactiek	3 EC	LA Lesgeven - Vakdidactiek	3 EC				
LA Praktijk Onderzoek							9 EC
LA Ontwikkelen en verantwoorden a	3 EC	LA Ontwikkelen en verantwoorden b	3 EC				3 EC
		Demo					

LO-3 Speciaal Onderwijs

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Minor MRT		LA Lesgeven in Speciaal Onderwijs 1	LA Lesgeven in Speciaal Onderwijs 2
		9 EC	10 EC
		LA Lesgeven - Vakdidactiek	LA Lesgeven - Vakdidactiek
		3 EC	3 EC
		LA Outdoors Education	LA Outdoors Education
		3 EC	2 EC
	30 EC		

LO-4 Speciaal Onderwijs

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
LA Lesgeven in Speciaal Onderwijs 3	LA Lesgeven in Speciaal Onderwijs 4	Afstudeerstage	
8 EC	8 EC		
LA Lesgeven - Vakdidactiek	LA Lesgeven - Vakdidactiek		
3 EC	2 EC		21 EC
LA Praktijk Onderzoek			
			9 EC
Kamp	LA Ontwikkelen & Verantwoorden Speciaal		
3 EC	3 EC		
	Demo		3 EC

Beroepskenmerkende situaties

	BKS Voorbereiden, realiseren en evalueren van lessen bewegingsonderwijs/ bewegingsactiviteiten
	BKS Verwerven, beheren en onderhouden van accommodatie en materialen
	BKS Organiseren, aansturen (en acquireren) van een sport- en bewegingsaanbod
	BKS Ontwikkelen en delen van expertise
	BKS Observeren, registreren, beoordelen en rapporteren van leerprocessen
	BKS Ontwikkelen van het bewegingsonderwijs
	BKS Begeleiden van leerlingen tijdens hun schoolloopbaan
	BKS Bijdragen aan algemene organisatie en het beleid van de school

BIJLAGE IV Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-bacheloropleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding – Fontys Hogescholen (Eindhoven) – 1 en 2 oktober

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende (voltijd) opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde “Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs” van 22 november 2011. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het panel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditteam zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de voltijd variant.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als ‘gesprekken tussen vakgenoten’.

De verificatie door het auditteam geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditteam met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditteam heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Tijdens het locatiebezoek heeft het auditteam at random een aantal lessen bezocht en met de daar aanwezige studenten gesproken.

Het oordeel van het auditteam vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp ‘onvoldoende’, ‘voldoende’, ‘goed’ of ‘excellent’ scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het ‘Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 22 november 2011’.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 3 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.

BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten

- Kritische Reflectie Fontys Sporthogeschool ALO
- Organigram instelling / Organigram opleiding.
- Landelijk beroepsprofiel LO
- Landelijk opleidings(competentie)profiel LO
- Schematisch programmaoverzicht.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, betrokken docent(en) en studiepunten.
 - Literatuurlijst 2013-2014
- CPOTS schema's LO regulier en speciaal onderwijs
- Onderwijs- en examenregeling Bachelor LO 2013-2014
- Overzicht Curriculum Vitae docenten LO 2014
- Analyse CV's
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
 - differentiatie in graad uitgedrukt in % van het totaal.
- Overzichtslijst van alle afgestudeerden van de laatste twee jaar
- Overzicht contacten werkveld, vakgenoten
- Internationaliseringsbeleid 2012-2015
- Samenvatting en analyse recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie.
- Verslagen overleg in relevante commissies / organen.
- Documentatie over student- en docenttevredenheid.
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Handboeken en overig studiemateriaal.
- Rapport van de instellingstoets.

Het auditpanel heeft de volgende eindwerken bekeken¹³:

Aantal	Studentnummer	Variant
1	1374833	Deeltijd, regulier onderwijs
2	2050371	Voltijd, regulier onderwijs
3	2086649	Voltijd, regulier onderwijs
4	2143286	Voltijd, regulier onderwijs
5	2171924	Voltijd, speciaal onderwijs
6	2191599	Voltijd, speciaal onderwijs
7	2143823	Voltijd, regulier onderwijs
8	2143995	Voltijd, regulier onderwijs
9	2146807	POLO, regulier onderwijs
10	2158748	Voltijd, speciaal onderwijs
11	2165642	Voltijd, speciaal onderwijs
12	2167644	Deeltijd, regulier onderwijs
13	2093994	Voltijd, regulier onderwijs
14	2126783	Voltijd, regulier onderwijs
15	2142215	Voltijd, regulier onderwijs
16	2150554	POLO, regulier onderwijs
17	2169982	Voltijd, regulier onderwijs
18	2182840	Deeltijd, regulier onderwijs

¹³ Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

BIJLAGE VI Overzicht auditpanel

Samenstelling, expertise en korte functiebeschrijvingen (cv's) van voorzitter, leden en secretaris.

Panelleden	Expertise - audit - kwaliteitszorg	Expertise - onderwijs	Expertise - werkveld	Expertise - vakinhoud	Expertise - internationaal	Expertise - studentzaken
Drs. W.G. van Raaijen	x	x			x	
Drs. S.W.J. Platvoet		x		x	x	
Prof. S.P.J. Kremers		x		x	x	
Drs. C. Clarijs			x			
D. Verbiest						x

I.A.M. van der Hoorn MSc	x					
--------------------------	---	--	--	--	--	--

Korte functiebeschrijvingen
Dhr. Van Raaijen is partner bij Hobéon en veelvuldig betrokken geweest bij audits, waaronder accreditatieaudits.
Dhr. Platvoet is teamleider en hoofddocent bij het expertiseteam talent identification & talent development en programmamanager van het Centre of Expertise Sport- en Beweegtalent bij Hogeschool Arnhem en Nijmegen.
Dhr. Kremers is hoogleraar Preventie van Obesitas aan de Universiteit Maastricht en lid van de begeleidingscommissie Effectiviteit Interventies ten behoeve van het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs.
Dhr. Clarijs is voorzitter van het College van Bestuur van SKVOB e.o., een grote regionale werkgever voor afgestudeerden van de opleiding leraar lichamelijke opvoeding.
Dhr. Verbiest is vierdejaarsstudent aan de HALO in Den Haag en is tevens voorzitter van de Opleidingscommissie van deze opleiding.

NVAO gecertificeerd secretaris d.d. 27 maart 2013

Op 2 juli 2014 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de hbo-bacheloropleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding, van Fontys Hogescholen, onder nummer 003086.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van de NVAO. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling -anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het Evaluatiebureau-, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobéon.nl

I www.hobéon.nl